

Soriarsinnaajunnaarnej oqariartuutinngoraangat

Innuttaasut MIO-mut
saaffiginnissutaannut nalunaarusiaq

Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik

Saqqummersitsisoq MIO, 2019
Aaqqissuisoq/Allaaserinnittoq MIO-mi allattoqarfik
ILUSILERSUISOQ Nuisi grafik

AALLAQQAASIUT	4
1. SIULEQTSIUSSAQ	5
2. SAAFFIGINNISSUTIT SUUNERI	6
2.1. Saaffiginnissutit pissutsinut assut ilungersunartunut tunngasutut	6
2.2. Saaffiginnissutit pissutsinut ilungersunartunut tunngasutut	8
2.3. Eqikkaaneq	9
3. SAAFFIGINNISSUTIT KALAALLIT NUNAATA NUNAT TAMALAANI PISUSSAAFFIINUT INATSISAASUNULLU NALEQQIULLUGIT	10
3.1. Inuusuttut imminut toqunnissamik aarleqquteqarfiusut, imaluunniit inuusuttut imminnut ajoqusertut	10
3.2. Meeqqanik innarliinerit aamma atornerluinerit	11
3.3. Meeqqat innarluutillit	12
3.4. Meeqqat pimmatigineqartartut	13
3.5. Meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinerit, angajoqqaat, ilaqtariit imaluunniit angajoqqaarsiat annikillioortutut misigisimasaqarfigisaat.	14
3.6. Meeqqat peroriartorfisik qimallugit meeqqat atuarfianni atuartut angerlarsimaffianni najugallit	17
3.7. Meeqqat toqqissisimangitsut imaluunniit navianartorsiortut	18
3.8. Aaqqiagiinnginnerit pissutigalugit atuarfimmit meeqqat anisitaasut	19
3.9. Eqikkaaneq	20
4. AARLEQQUTIGISAT SUMUT INISSINNEQARSINNAAPPAT	21

AALLAQQAASIUT

Meeqqat Pisinnaatitaaffiinut Sullissivik MIO 2012-imiit maannamut sulisimavoq. Ukiullu kingullit arfinillit takutereerpaat meeqqat pisinnaatitaaffiinut sullissivimmik sumulluunniit attuumassuteqanngitsumik inuiaqatigiinni pisariaqartitsisoqartoq.

Innuttaasut angunissaat MIO-ip ukiuni kingullerni sulissutigisimavaa, innuttaasullu naligiimmik angusussaallugit, nunami sumiik-kaluarpata inuttulluunniit qanoq inissisimagaluarpata apeqqutaattinnagu. Tamakkua saniatigut MIO meeqqanit, inuusuttunit, inersimasuniillu ilisimaneqarlualersimaqaaq. Tamakkulu ilutigisaannik MIO-mut saaffiginnittartut assut amerleriarsimapput.

MIO-p angalanerminut nalunaarusiani tusaamasaassutigivai, taakkualu saaffiginnissutaasartunit aallaaveqartartut ilisimaneqarpoq. Ulluinnarni allaffimmut toqqaannartumik saaffiginnissutaasartut MIO-p suliaani tusagassitutigut tusaamaneqannginnerpaajupput.

Saaffiginnissutilli taakkorpiaat nalunaarusiamut uunga ilusiliisuupput. Saaffiginnittartut amerliartuinnarnerisa kingunerisaanik saaffiginnissutaasartut suuneri aallaavigalugit meeqqat inuusuttullu atugarisaannut tunngatillugu qaqugukkut aamma soq innuttaasut siunnersorneqarnissaminnik ilitsersorneqarnissaminnillu pisariaqartitsisarnersut MIO-mut takorlooruminarsisimaqaaq.

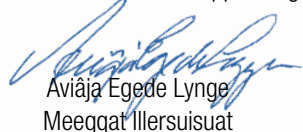
Ersarissorujussuuvog MIO-mut saaffiginnittoqartartoq tusaaneqanngitsutut misigigaangamik, sullinneqarneq ingerlanngikkaangat imaluunniit kukkusumik ingerlatsisoqarsimagaangat, imaluunniit soriarsinnaajunnaartutut misigisimanerminni sumuulluunniit saaffiginniffissaaruttutut misigisimatillutik ilai saaffiginnittarput. MIO-mut saaffiginnittut arlallit soriarsinnaajunnaartutut misigineq aallaavigalugu saaffiginnittarput.

Taamaattumik MIO-mut ersarissorujussuuvog kommunit meeqqanik ilaqutariinnillu sullissinerat assorujussuuaq pitsanngorsaaffigineqarnissaa pisariaqartorujussuusoq. Qitiusumik saaffiginnittarfeqarnissaaq pisariaqartinneqarpoq, innuttaasunullu erseqqissaassutaasariaqarpoq sumut qanorlu saaffiginnittoqartassanersoq. Taamaattoqarneranut erseqqarissititsisut tassaapput saaffiginnissuterpasuit MIO-p siunertaata suliassaatalu avataanniittuummata.

Una nalunaarusiaq aqqutigalugu ajornartorsiutit sorliit Kalaallit Nunaata pisussaaffiinut inatsisaannullu sorlernut tunngasuusut erseqqissarusuppagut.

Eqqaamasariaqarparput nalunaarusiaq suliareqarsimammat meeqqat inersimasullu ikiorneqarnissaminnut tusaaneqarnissaminnullu pisariaqartitsilluinnartut saaffiginnissutaat aallaavigalugit suliareqarsimammat. Tamattalumi, nammineerluta, pisortaqarfittut politikeritulluunniit akisussaaffeqarpugut meeqqat pisinnaatitaaffiinik eqquutsisinissaannut.

Inussiarnersumik Inuulluaqqusillunga

Aviåja Egede Lyng
Meeqqat Illersuisuat

1. SIULEQTSIUSSAQ

Meeqqat Inuusuttullu Oqaloqatiginnittarfiat, MIO, 2012-imi piler-sinneqarnermi kingornatigut innuttaasut saaffiginnissutaannik ti-gooraajuarsimavoq. Tamanna Meeqqat Illersuisuata piginnaasa-qarfianit pissusissamisoortumik kingunerivaa. Taamaalilluni pisin-naatitaaffii aamma maalaaruteqarnissaminnut aqcutissaat pillugit Meeqqat Illersuisuata meeqqat inuusuttullu siunnersorlugillu ilitser-sussavai, aammattaarli meeqqat pisinnaatitaaffii maalaaruteqar-nissamullu aqcutissaat pillugit angajoqqaat siunnersorlugillu ilitser-sussallugit. Kiisalu meeqqat inuusuttullu pillugit paasissutissanik Meeqqat Illersuisuat katersuissaaq. 2016-imi saaffiginnissutaasut sunik imaqarnerinik ataatsimut isiginniffissamik pissarsiniarluni, pisortaqarfinnik sorlernut tunngasuunerinik paasiniaaniarluni, aammalu Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi aalajangersakkanut sorlernik saaffiginnissutit attuumassuteqarfigisinnaasaannik nal-lersuiniarluni illersuisoq aaqqissuusaanerumik saaffiginnissutinik tamanik isumaginnilerpoq.

2016-imi Meeqqat Illersuisuat 288-init saaffigitippoq. Kisitsit taan-na 2017-imi 434-nut annertuseriarpoq, ilaallutik Meeqqat Illersui-suata angalaneranut atatillugu saaffiginnissutit tiguneqartut. 2018-imi kisitsit tassaalersimavoq 504.

Saaffiginnissutit amerlasuut nalinginnaasuunerusunut tunnga-suupput, soorlu tusagassiorfinnit apeqqutit, paasiniaasartunit apeqqutit, imaluunniit MIO-mi atorfinnissamik imaluunniit ikiuinis-samik kissaateqartunit innuit saaffiginninnerit. Allat ilinniartitsi-sunut, atuarfinnut aamma ilinniartinnut atortussianik kissaateqar-tunut tunngapput, meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit paasissutissar-siortunut tunngallutik, imaluunniit MIO atuarfinnut saqqummiar-toqqusisunik apeqqutilliusunut tunngallutik.

Saaffiginnissutini alla annertoq tassaavoq angajoqqaap aappaata, imaluunniit angajoqqaap aappaanut ilaqutaasup ataatsimut qitor-nap angerlarsimaffigisaanii angajoqqaap aappaata atornerluiner-mik ajornartorsiteqarneranik, imaluunniit meeqqamik eqqortumik isumassuunnginneranik sianiginneqqusinissamik kissaateqartunut tunngasuvoq. Saaffiginnissutit taama ittut tatiginartuuneri pillugit nalilersuinissaq Meeqqat Illersuisuata suliassa qarfiata avataaniip-put, aappariikkunnaarnermulli atatillugu angajoqqaat pakatsisimaar-neri pillugit oqaluttuurtuupput, aammali angajoqqaat akornanni sorsuunnermi meeqqat atugarinerat oqaluttuaralugu. Angajoqqaat akornanni sorsuunnermi meeqqat qanoq eqqugaassannginnerinik qularnaarinissaq pillugu naalakkersuinerinik suliqaartut pisortaqar-fiillu isumaliuteqarnissaannut tamanna pissutaasariaqarpoq. Anga-

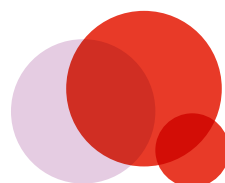
joqqaanik oqariartuutigineqakkajuppoq eqqartuusivikkut anga-joqqaatut oqartussaaffimmik aalajangiisoqassatillugu meeqqat tu-sarniaavigineqarnerat amigaatigisarlugu. Meeqqat angajoqqaatik tamaasa takunissaannut tamatigut qularnaarneqarnissaannik pi-sinnaatitaaffeqarput, angajoqqaallu tamarmik tunngaviumik meeqqap atugarisassaannik ataqqinnillutik meeqqat perorsarnis-saannut ineriartornissaannullu ataatsimut akisussaaffeqarput, ta-kuuk meeqqat pillugit isumaqatigiissummi artikeli 9, imm. 3 aam-ma 18.

Suliassat taakku eqqaassanngikkaanni saaffiginnissutini qitiusut meeqqat pisinnaatitaaffii pineqartuullutik saaffiginnissutit amer-laqisut sinnerupput. 2016-imi suliassani 90-it missaannut tun-ngapput, 2017-imi suliassat 225-ngajaapput, 2018-imi saaffigin-nissutit 170-it sinnersimavaat.

Taakkunanit sumut attuumassuteqarsinnaaneri paasineqarsinnaa-nerinik, pisortaqarfiit sorliit ilaasuunerinik, kiisalu saaffiginnissutit suunerinik malittarisassiat isumaqatigiissummi aalajangersakkat sorliit tunngasuuneri pillugit misissueqjissaarineq tamakkuninnga sammisaqarlunilu nassuiaaniarsarivoq.

Siunertaq tassaavoq meeqqat, angajoqqaat isumassuisullu allat pakatsissutigisaannik sorlernik nassataqartumik arlaatigut ikior-serneqarlunilu ilitserugaanissamik pissarsiniarlutik Meeqqat Iller-suisuannut aamma MIO-mut saaffiginnittarnerannik atuartussamut paasisaqartitsinissaq. Meeqqat Illersuisuata aamma MIO suliassanik isumaginnittartuunngillat, taakkuli qisuariartinniarlugit imaluunniit suliamik ingerlatitsiniarluni siunertaqarlutik pisortaqarfinnut attave-qarsinnaapput. Ilaannikkut isumaginnittoqarfiit nalunaaruteqarfigi-niarlugit MIO saaffiginnittarpoq.

Nalunaarusiaq immikkoortunut pingasunut agguataarneqarpoq. Siullermi saaffiginnissutit agguataarneri nassuiarneqarput, ernu-massutit assigiinngitsut suuppat saaffiginnissutigineqartartut, aamma pisortani oqartussaaffiit saaffiginnissutini eqqaaneqarneri ilanngullugit. Kiisalu nalinginnaanerpaatut ernumassutaasunut patsisaasut nassuiarneqarput. Immikkoortut aappaanni Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffiit tunngatillugu nalinginnar-mik ernumassutaasut nassuiarneqarput, aammalu ernumassutaa-sumut pineqartumut tunngasumi nunatsinni inatsisaasunik peqar-nersoq nassuiarneqarluni. Kiisalu ernumassutit pingaarnerpaat qanoq inissiffisalerneqarsinnaanerinut siunnersuutinik immikkoor-tut pingajuat imaqarpoq.

2. SAAFFIGINNISUTIT SUUNERI

Angajoqqaap meeqqani pillugu ernumassuteqarsinnaanerini, isumassuisup takunnittuusimaguni, imaluunniit meeqqap ajornartorsiteqarneranik saaffiginnissutinik misissuinerit takutitsipput. Saaffiginnissutit ilungersunassutsini inissisimaffinnut assigiinngitsunut immikkoortinneqarsinnaapput.

Pissutsit assut ilungersunartut. Tassaapput aaqjissuusaanermi ajornartorsiummik takutitsisutut, meeqqanut ataasiakkaanut atajuartussamik imaluunniit iluarsineqarsinnaanngitsumik innarliisutut, imaluunniit meeqqat navianartorsioreersunut tunngasunik takussutissiisutut saaffiginnissutit.

Pissutsit ilungersunartut. Tassaapput meeqqat atugarisaannik ineriartorerinillu piffissap ingerlanerani annertuumik ajoqusiinissamat aarleqquteqarneranik takussutissiisutut saaffiginnissutit.

Tulliuttuni saaffiginnissutinut tunngasutut suussutsinut taakununga marlunnut tunngasutut pissutsit assigiinngitsut suuneri nassuiarneqarput. Pineqartunut ataasiakkaanut saaffiginnissutit amerlassusaat, aammalu pissutsip pinngorneranut patsisaasinaasut naatsumik nassuiarneqarput. Aamma saaffiginnissutaa-sunut piviusunik assersuuteqarpoq, taakkunanili saaffiginnittutut inuup kinaanera illersorniarlugu saaffiginnissut ilisarnarunnaartil-lugu oqaasertaleeqqittoqarpoq.

Pissutsit taakku saniatigut saaffiginnissutit kommunini sulianik isumaginnittoqanngikkajunneranut, nalunaarutinut qisuariartoqannginneranut, imaluunniit pisortaqaqfinni, ingammik kommunini susoqannginneranut tunngasuupput, aammattaarli iliuuseqarnissamat pilersaarutinut ujartuisunut tunngallutik. Pissutsini ataaseq imaluunniit amerlanerit eqqaaneqarlutik suliassat amerlassusaat piffissap ingerlanerani 2016-imi 20-nit 2018-imi 40-ngajannut amerleriasimapput. Saaffiginnissutit meeqqanit angajoqqaanillu takkussinnaapput, aammali inunnit isumalluutaasunit, soorlu atuarfimmil ilinniartitsisumit. Saaffiginnissutit amerlasuut ikiorserneqarnissamat aqqutissanut, pisinnaatitaaffiillu pillugit nalorninermut tunngasuupput, aammattaarli pissutsit assut ilungersunartut pillugit nalunaarutinut imaluunniit isumaaluutinut tunngallutik, meeqqat, angajoqqaat inu-illu isumalluutaasut soqutiginninnginnerinik, piginnaasakinnerinik, imaluunniit pisortaasuni sulisussaalerqinerinik takussuserneqarlutik.

Pissutsit pineqartut suuneri apeqqutaatinnagit paasisimasat tamakku saaffiginnissutini arlalinni uteqqinneqartarput, taamaattumillu pissutsit taakku ilungersunartuunerinik annertunerisumik inississinnaallugit, soorlu meeqqat imminut toqunnissamik aarleqquteqarfiusut, isumaginnittoqarfinnut nalunaartoqaraluarluni qisu- arfiunngitsut.

Naak taanna arlaleriarluni imminut toqoriartarsimagaliartoq meeqqamut ikiorsiinissaq pillugu neqerooruteqannginneranik angajoqqaq sianerluni pakatsisimanani saaffiginnissutigaa.

Atuartumut tunngatillugu nalunaarutinik atuarfiup nassiusa-qarsimanerani ilinniartitsisoq ilisimatitsivoq, atuatorli anga-joqqaap kamaassimmaggu atuartumut tamanna tussima-voq. Paarlattuanik kommune sulii qisuariaateqarsimangilaq.

Meeraq 13-inik ukiulik mikisuaaraallunili najugaqarfigisi-masaminit angajoqqaarsiaminit angajoqqaarsianut allanut nuussimanani pillugu saaffiginnippoq. Arlaataluunniit soq taamatut pisoqarnera naluaa, angajoqqaarsiallu nutaat taassuma paarisarilernissaanut piareersimangillat.

2.1. Saaffiginnissutit pissutsinut assut ilungersunartunut tunngasutut

Pissutsinut assut ilungersunartunut tunngasutut saaffiginnissutit suussutsinut sisamanut immikkoortinneqarsinnaapput:

- **INUUSUTTUT IMMUNIT TOQUNNISSAMIK AARLEQQUTEQARFI- USUT, IMALUUNNIIT INUUSUTTUT IMMUNIT AJOQUSERTUT**

Saaffiginnissutit amerlassusaat ukiumit ukiumut allanngorar- put, ukiumulli qulit sinnerajunngilaat. Taamaattorli sammisa- sat suussusaanni ilungersunarnerpaavoq, pitsaaliuisoqanngin- neq imaluunniit malitseqartitsinnginneq meeqqap imminut toqunneranik piviusumik kinguneqartitsisinnaammata. Patsisaasut qaqutiguunngitsukkat tassaapput kiserliortutut misigisaqarnerit, siusinnerusukkat kinguaassiuutitigut kanngutsaatsuliugaasimanerit, imaluunniit inooqatigiinnemi pissutsit aalakkaasuunngitsut. Suliassat tigussaanagerusut saniatigut saaffiginnissutit arlallit imminut toqunnissap pinaveersinnissaa pillugu paasisutissanut tunngasuupput.

Panik kinguaassiuutitigut atorerlugaasimavoq, arlaleriarlunilu imminut toqoriarsimavoq. Ilaqutariit inissiaat qimanneqartussanngortitaavoq, angajoqqaarlu arlerilluni atugarisani pillugit oqaloqatiginnikkusuppoq.

Meeraq qulit inorlugit ukiulik imminut toqoriarsimavoq. Oqaloqateqarnissaminut meeraq ullorpassuit utaqqisus- saamat angajoqqaq saaffiginnippoq, angajoqqaarlu kommunimit ikiorserneqarnissaminik amigaateqarpoq

- **MEEQQANIK INNARLIINERIT AAMMA ATORNERLUINERIT**

Saaffiginnissutit amerlassusaat ukiumut 10-20-t akornanniipput. Suliassat ilaanni meeraq saaffiginnittuusarpoq. Suliassani allani innarliisoqarnera pillugu aarleqquteqarlutik inersimasut saaffiginnittarput. Innarliinerit imaluunniit atornerluinerit inooqatigiinnermi pissutsinut allanngorarneri, nakuusertoqartarsimamnermut, imaluunniit imigassamik/hashimik atornerluinermik aattuumassuteqartut ilaatigut oqaatiginiarneqartarput, aammat-taarli 18-it inorlugit ukiulinnit innarliinerit pineqartarlutik. Saaffiginnissutit piviusutut saniatigut angajoqqaamit, imaluunniit taassuma aappariligaanit meeqqamut kinguaassiuutitigut innarliinerit imaluunniit atornerluinerit pillugit saaffiginnissutit ilaanni taamaassorinnerit amerlapput. Kiisalu atornerluineq il.il. pillugit atortussanik aamma paasissutissanik akuttunngitsumi pissarsiniartoqartarpoq

Meeraq qulit inorlugit ukiulik kinguaassiuutitigut innarlerneqarpoq. Suliassamik pitsaasumik politiit inunnillu isumaginnittoqarfiup isumaginnissimanninneranik angajoqqaaq misigisaqarpoq, meerarli atuarfimmit ikiorserneqarpoq.

Meeraq 15-it inorlugit ukiulik saaffiginnippoq. Meeraq angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasooq siusinnerusukku kinguaassiuutitigut atornerlugaasarsimavoq, angerlarsimaffiulli avataanut aamma inissinneqarsimasut qatanngutini nukarliusut isumaalugigamigit meeraq saaffiginnippoq. Meeraq misigisimavoq tamanna tusarneqannngitsooq.

- **MEEQQAT INNARLUUTILLIT**

Meeqqaminut innarluutilimmut naammattumik tapersiisoqanngitsooq misigigaangamikku angajoqqaat ilaannikkut saaffiginnittarput. Saaffiginnissutit amerlassusaat 2016-imi arlaqanngilat 2017-imi aamma 2018-imi qulit missaannut amerleriarsimapput. Naalakkersuisut malillugit 2017-imut inunntu anner-tuumik innarluutilinnut meeqqat inuusuttullu 18-it inorlugit ukiullit taamatut innarluuteqartunut 209-nut naatsorsorneqarput. Meeqqat innarluutillit tassaapput immikkut ittumik pisari-aqartitsisut, taamaattumik taakkuninnga ilaqutaannullu taper-sersuisoqannginneq imaluunniit pisortaqaarfinit paasineqannginneq sakkortunerusumik eqquisinnaapput. Innarluutillit Illersuisuannik pilersitsinikkut Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutit ikileriasasut naatsorsuutigineqartariaqarpoq, taamaattorli Innarluutillit Illersuisuannut saaffiginninnerit amerlanerulissanerat naatsorsuutigineqassalluni.

Pisortaqaarfinni innarluutilimmik paasisaqarsinnaasumik peqartoqannginnera pissutigalugu angajoqqaat marluk tamarmik immikkut tarnimikkut innarluutilinnik meeraqtaqartut saaffiginnipput. Tamatuma saniatigut atuarfimmi meeraasa pisariaqartitaat isumagineqanngillat, meeraanullu sunngiffimmi sammisaqarfissat amigaataapput.

Illoqarfimmi innarluutilinnut sunngiffimmi sammisaqarfiusinnaasunik nassaarniarneq ajornakusooramat meeqqat atuarfiannit taamaatingajalersumut nukappiaqqamut ADHD-qartumut inuk ikiuisartoq saaffiginnippoq.

Angajoqqaq saaffiginnippoq saaffiginnissutiminnik akissuteqarfigineqaratik Ilaqutariit perorsaaner-mut inooqatigiinnermullu, aamma ilaqutariittut katsorsartin-nissamat ilitserorneqarlutik siunnersorneqarnissamullu qinnuteqaataat ukiut marluk ingerlapput sulii akissuteqarfigineqaratik. Meeraannit sisamaasunit ataaseq innarluuteqarpoq tapersersorteqarlunilu, meerarli ajornarsigaangat atuarfimmit angerlartitaasarpoq.

- **MEEQQAT PIMMATIGINEQARTUT**

Ingammik kommuninut assigniingitsunut meeqqat illersuisuata tikeraarneranum atattillugu pimmatiginninneq tunngatillugu meerarpassuit Meeqqat Illersuisuat saaffigisar-paat. Paarlattuanilli oqarasuaatit attaveqatigiittarfiit MIO-mi ator-neqartut allat, Facebook, instagram, snapchat email-lu aqqutigalugit meeqqat saaffiginnittarnerat qaqutigoorneru-voq. Taamaalluni taamaallaat 2016-imi aamma 2018-imi saaffiginninnerit ataa-siikkaaginnaapput, 2017-imili kisitsisip 20 sinnersimavaa. Taamaattorli atuarfippassuit pimmatiginnittarnerup pinaveer-saartinnissaa pillugu atortussanik pissarsiniartarput, soorlu-lusooq pimmatiginnittarneq pillugu saqqummiinissamut Meeqqat Illersuisuat qinnuigineqartarluni. Taamaalluni meeqqanum inersimasunullu tunngatillugu sammisaaq anner-tungaatsiartumik sammineqarpoq. Pimmatiginnittarnermut patsisaasut erseqqivissuunngillat, kisianni allanik tunnga-veqartunik meeqqap navianartorsiorneranum ilaannikkut takussutissaqartarpoq.

Atuarnerup nalaani atuaqatimini nukappiaqqamit oqaatsitigut pimmatigineqarami nivarsiaaraq saaffiginnippoq. Unitsitseqquivoq, tamatumalu ilinniartitsisunut ingerlateqqinnissaanum ikiorserneqarusuppoq.

Atuarfimmi pimmatigineqarnertik, kiisalu atuarfiup tungaanit ikiorneqartanninnertik pillugu meeqqat marluk oqaluttuarput. Aappaa pimmatigineqartarpoq tillikkumanngippat unatarneqarnissaminik sioorasaarneqartarpoq.

Niviarsiaaraq 12-inik ukiulik pimmatigineqartarpoq, meeqqallu allat ilagiumannngikkaanni misigisimallugu. Taamaattumik atuarneq nuannarinngilaa agginngitsoortarlunilu. Aamma perlilerajuttarnini oqaatigaa.

2.2. Saaffiginnissutit pissutsinut ilungersunartunut tunngasutut

Pissutsinut ilungersunartunut tunngasutut saaffiginnissutit suusutsinut sisamanut immikkoortinneqarsinnaapput:

- **MEEQQANIK ANGERLARSIMAFFIUTP AVATAANUT INISSIINERIT, ANGAJOQQAAT, ILAQTARIIT IMALUUNNIIT ANGAJOQQAARSIAT ANNIKILLIORTUT**

Saaffiginnissutit ilarpassui, 2016-imi 15-it inorsimallugit 2018-imi 40-t sinneqalerlutik amerleriarsimasut angerlarsimaffiup avataani meeqqanut inissinneqarsimasunut tunngaput. Tamanna asigiinngitsorpasuumik patsiseqarsinnaavoq. Pisortaqarfinit pitsaanerusumik attaveqatigiinnissamik, meeqqanullu iliuuseqarnissamat pilersaarutininik pissarsersuttunit, imaluunniit meeqqat sumiiffimmit sumiiffimmut akulikitsumik nooqattaartinneqarnerannut aarleqquteqartunit angajoqqaanit saaffiginnissutaakkajupput.

Kinguaassiutimigut nappaateqarnera pissutigalugu ilaqtariinni paarisassatut inissinneqarsimasoq meeraq pingasunik ukiulik pillugu saaffiginninneq. Meeraq arfinilissaannik nuunneqarsimavoq.

Meeqqanut sisamanut angajoqqaq kisermaa, meeqqat ilaat ukiuni arlalinni meeqqat angerlarsimaffianni inissinneqarsimasoq suliamik kommunip isumaginninnera pillugu pakatseqqavoq.

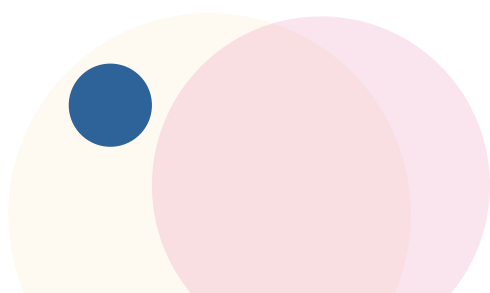
Ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi meeqqamut inissinneqarsimasumut angajoqqaq, kingornatigullu kinguaassiutitigut atornerlugaasimasumut iliuuseqarnissamat pilersaarusiortoqarsimanera ilisimanagulu toqqissisimannngilaq.

- **MEEQQAT PERORIARTORFITSIK QIMALLUGIT ATUARFIMMI IMALUUNNIIT ATUARTUT ANGERLARSIMAFFIANNI NAJUGALLIT**
Atuarfimmi aamma atuartunut angerlarsimaffiit ajornartorsiu-titaqarput, meeqqat allaat ukiukitsupilussuit piumassusertik imaluunniit piumassuseqarpiaratik ilaqtattatik nunaqarfimmi najugaqartut qimallugit najugaqartarnerat pissutigalugu. Ukiumut Meeqqat Illersuisuat ataasiakkaanik saaffiginnissutisarpaq, meeqqaniilli qaqutiguinnakkut. Atuartut angerlarsimaffianni pissutsinut saaffiginnissutit tunngasuugajummata meerarpassuit atugarisaannut ilungerunarsinnaasunut tunngasuupput.

Meeqqap nunaqarfimmi ilinniartitaasinnaajunnaarnera pissutigalugu meeqqaminik 12-inik ukiulimmik atuartut angerlarsimaffiannut nuutitsisariaqarsimalluni angajoqqaq saaffiginnippoq. Meeraq 8. klassemi aallartittusaaavoq. Meeraq suli meeraalluni angerlarsimaffimmi toqqammavit toqqissisimanartut suli pisariaqartimmagit meeqqap angerlarsimaffimmit taama ungasitsigisumi kultureqassutsimut allarluinnarmut aallartinnissaa siusippallaarujussuartoq angajoqqaq isumaqarpoq. Angajoqqaap nikalluallassimanini qanoq iliussanerlugit naluai, sumullu saaffiginnissanerluni nalullugu.

Atuartunut angerlarsimaffiup ilinniagaqarsimasumik oqaloqateqartumik amigaateqarnera erseqqissarlugu, tassani meerarpassuit annertuunik ajornartorsiu-teqarneri/unammillerfissaqarneri pissutigalugit inuk isumalluutaasoq saaffiginnippoq.

- **MEEQQAT TOQQISSISIMANANNGITSUT IMALUUNNIIT ILLERSORNEQARSINNAANNGITSUMIK ATUGAQARTUT**
Saaffiginnittoqarpoq sunngiffimmini sammisassaqarnermut ikittuinnarnik periarfissaqartunik, imaluunniit angajoqqaavisa namminneq atugarisaannik (soorlu imigassamik atornerluinernik, angerlarsimaffimmi aaqqjagiinninnernik, imaluunniit unnukut kingusissukkat bingoriartarnernik) tunngaveqartumik toqqissisimanatik misigisaramik meeqqat namminneq oqariartuteqarnerannut tunngasunik. Pisuni allani inersimasut illoqarfimmi inuunermi aqqusinernilu allaat meeraaqanik takusartakkatik pillugit saaffiginnittarput. Kiisalu angajoqqaat angajoqqaat aappaanni meeqqat alliarnermi atugarisaannik, imaluunniit meeqqap angajullinerusumik aappaqalersimaneranut tunngatillugu aarleqquteqarlutik meeqqanut ilaqtasut saaffiginnittarput.

Meeqqat peroriartorfimmi illersorneqarsinnaangitsuni atugaqarnerinik tamanna ilisarnaasissallugu MIO-p aalajangiussimavaa. Pisariaqanngilaq angerlarsimaffimmi avataaniluunniit innarliisoqassasoq imaluunniit atornerluisoqassasoq, peroriartorfilli pissutigalugit meeraq toqqissisimanginnermik, illersorneqannginnermik imaluunniit navianartorsiorfimmiinnermik misigisaqarfiusumi atugaqarluni. Tamanna piffissamut unga-sinnerusumut assut ilungersunartunik kinguneqartitsisinaavoq.

Ukiumut saaffiginnissutit 5-10-t akornanniipput, ukiumulli saaffiginnissutit amerlanngikkaluartut tassaapput meeqqanut amerlanernut tunngassuteqartunik pissutsinut atorneqarajuttunut tunngasut.

Illoqarfimmi takusani pillugit innuttaasoq saaffiginnilluni oqaluttuarpoq, ilannguppaalu aningaasanoorneq assut atuutilersimanera, aammalu unnuarsuarmut angajoqqaat aningaasanoortarnerarpari meeqqat nakkutigineqaratik. Aamma angajoqqaat meeqqaminnik nassataqarlutik bingoriarajuttarput.

Meeqqanik paarlerni (opgangimi) sinittoqartarmat, isumaginninnermullu pigaartooq qisuariarneq ajormat innuttaasoq pakatsisimaarpoq.

Panimmut inuusuttuaqqamut angajoqqaq soriarsinnaangitsutut misigisimavoq, qanorlu iliuuseqarnissaq imaluunniit qanoq ikiuisinnaanissaq naluaa. Pinea hashitortalersimavoq, angerlarneq ajorlugu, 18-inillu ukiulimmik angutaateqarluni. Kommunimi politiiinilu angajoqqaat ikiorserneqarnissaminnik ujartuisimapput, tamannali annertunerusumik kinguneqarani.

• **AAQQIAGIINNGINNERIT PISSUTIGALUGIT ATUARFIMMIT MEEQQAT ANISITAASUT**

Assersuutigalugu nakuusernermik pissusilersuuteqarsimammata meeqqanut atuarfimmit angerlartitaasunut imaluunniit anisitaasunut tunngasunik ukiut tamaasa ataasiakkaanik saaffiginnissuteqartarpoq. Sooq taamatut pisoqarsimanera paasinnginnamikku, sooq malitseqartitsisoqanngimmat, imaluunniit anisitsinermut killiliisoqanngimmat meeqqap angajoqqaavi Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnikkajuttuupput. Atuarfimmit angerlartinneqattaartuarnertik aliasuutigalugu meeqqat aamma saaffiginnittarput.

Ernermi ukioq ataaseq sinnerlugu atuarfimmit anisitaasimanera, kingornatigullu ilinniartitaasimanginnera pillugu angajoqqaq saaffiginnippoq. Pissusilersornera akuerisinaanginnamikku atuarfiup tigummerusunngilaa.

5. klassimiilli atuangaatsoortaqattaalerami, akeqqittarami piiminaattarlunilu, tillittarami atuarfimmiillu angerlartinneqartarami meeraq 13-inik ukiulik saaffiginnippoq. Meeraq allanngorusuppoq, paasineqartutulli misigisimanilulu malersorneqartutut misigisimavoq. Nammineq pissusilersornini meeqqap paasisinnaangilaa, allanngor-nissaminullu ikioqquvoq.

Kommunimit allamit nuuttuunertik pissutigalugu angajoqqaq saaffiginnippoq. Angajoqqaat avissimapput, siusinnerusukkullu angerlarsimaffimmi nakuusertoqartarsimavoq. Maanna ernerat atuarfimmit anisitaasimavoq, kommunimiilli allamit aggersuummata kommunip ikiorusunngilaa. Kommunimit paasineqannginnertik angajoqqaap misigisimavaa.

2.3. Eqikkaaneq

Saaffiginnissutinik misissuinerit takutippaat meeqqat inersimasullu amerlasuut meeqqat atugarisaannik aarleqquteqartuusut, aammalu meeqqat atugarissaarnerannik assut ilungersunartumik ajoqusiinnermik nassataqareersunut aarleqqutit tunngasuupput. Meeqqat ima ajortigisumik inuunermik atugaqarsinnaapput piffissap ingerlanerani innarlerneqarnernik kingunerlutitsisunik ukiorpassuarni immaqalu inuunermik sinnerani malitsigisaasunik inooqateqartariaqarnerannik.

Soorunami qulaani pineqartutut suussutsinut naleqqiullugit saaffiginnissutit aarleqqutinut allarpassuarnut tunngasuupput, annertunerusumik tunngavilersugaaneq ajorput, MIO-llu suliami naatsuinarmik eqikkaaneq nalunaarsugaraa. Taamaattorli saaffissanik sumulluunniit attuumassuteqanngitsunik meeqqanik, angajoqqaanik inunnillu isumalluutaasunik siunnersuisinnaasumik assut pisariaqartitsisoqarneranik saaffiginnissutit amerlassusaasa takussutissippaat. MIO-mik aamma Meeqqat Illersuisuannik attaveqarsinnaanermik ataasiakkaat qularunnaarnissaannut, ikiorserneqarnissamut periarfissanik allanik ilisimatinneqarnissaannut, immaqaluunniit meeqqat inersimasullu saaffiginnissutaannik isumaginnittartumik meeqqat atugarisaannik ilisimasaqartumik oqaloqatigin-nissinnaanermik ilisimatitsissutaasinnaalluni.

3. SAAFFIGINNISSUTIT KALAALLIT NUNAATA NUNAT TAMALAANI PISUSSAAFFIINUT INATSISAASUNULLU NALEQQIULLUGIT

Immikkoortumi matumani Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffiinut, attuumassuteqartutullu inatsisaasunut naleqqiullugit suussutsit ataasiakkaat misissorneqarput. Siunertaq tassaavoq toqqammavinnut taakkununga misissukkat suut attuumassuteqarnerisa, aammalu aarleqqutinik taakkorpiarnik annertunerusumik inissinissamut suliaqarnissat pisariaqartinneqarnerisa takuniarnissaat. Soorunami nunat tamalaani pisussaaffigisani pingarneq tassaavoq Meeqqat pillugit Isumaqtigiissut, aammali Naalagaaffiit Peqatigiit Innarlutit pillugit Isumaqtigiissutaat ilaavoq, soorlulusooq Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaannut tunngatillugu meeqqat pisinnaatitaaffii aamma isigineqassallutik.

3.1. Inuusuttut imminut toqunnissamik aarleqquteqarfusut, imaluunniit inuusuttut imminnut ajoqusertut

Meeqqat pillugit Isumaqtigiissummi tunngaviliisut tunngavigsassat ilaat tassaapput meeqqap inuunermet, aniguinermet ineriartormullu pisinnaatitaaffii, aammalu meeqqat isumaannik ataqisqaarnissaq. Isumaqtigiissummi aalajangersakkat arlallit tunngavigsat assinginut tunngapput, ilaatigut artikeleni 6 (inuunissamut, kiisalu aniguinissamut ineriartornissamullu pisinnaatitaaffiit), aamma 24 (peqqissutsimut sapinngisamik qaffasinnerpaatut angusinnaasat najoqqutassamut pisinnaatitaaffik). Taamaattumik pisinnaatitaaffinnik taakkuninnga Kalaallit Nunaata suliaqarfialugit aammalu sunniuteqartunik sunik tamanik isumaliutigisinnaasanik sakkusanik atuilluni qularnaariniarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Inuusuttut imminut toqunnissaannik aarleqquteqarfusut pillugit apeqqut qaqutigunngitsumik nunat tamalaani ataatsimiititaliat, Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisaanik naapertuutsisineranik nakkutilliusut inassuteqaataannik ilaqarajuttarput. Taamaalluni naalagaaffiup "ingammik Kalaallit Nunaanni pisoqarfusumik sammisaqarlutik, tamaani ilisimatitsissutaasut malillugit meeqqat imminut toqariarsimasut amerlassusaat amerlangaatsiartuusunik ilinniarsimallutik, meeqqanik suliaqartuusut imminut toqariarnermik tarnikkullu ajornartorsiuteqarnermik suussusersinissamik isumaginninnissamillu ilinniagaqarsimasut" qularnaassagait meeqqat pillugit ataatsimiititaliamit inassutigineqarpoq.

Namminersorlutik Oqartussanit aamma kommuninit apeqqutip inissiniarnera arlalitsigut misilerarneqarpoq. Illoqarfinni tallimani meeqqat atuarfiannut naleqqiullugu qaffasinnerusumiittumi ilinniartunut ilinniartunik siunnersuisarfiliortoqarsimavoq, taakkunani inooqatigiinneq tarnikkullu siunnersuisarneq katsorsaasarnerlu pillugit akeqanngitsumik neqerooruteqartoqluni. Aamma oqara-

suaatikkut akeqanngitsumik siunnersuisoqartarpoq, Attavik 146-mik, taamaattorli taamaallaat nal. 19-21-mi sapaatip akunnerata ulluini tamani ammasarfeqartumik; MIO-p sms-ikkut siunnersuisarfigaa 1899, ulluinnarni nal. 16:00-18:00-imi ammasartoo, aamma meeqqanut inuusuttunullu oqarasuaat 134 ulluinnarni nal. 19-21-mi ammasarpoq.

Februarip aallaqaataani 2019-imi oqarasuaatikkut saaffiginiffiit SMS 1899 aamma 801180 Namminersorlutik Oqartussani ataatsimuulersinneqarput, ammasarfiit allangortinneqarput ullut taamaasa nal. 16-22 ammasalerluk SMS 1899-ilu inersimasunut ammarneqarluni.

2013-imi 2013-2019-imi imminut toqunnissamut pinaveersaarnissamut nunamut namminermet periusissiaq akuersissutaavoq. Periusissiaq malillugu immikkoortoqarfiit sulianillu ingerlatsisoqatigiit akimorlugit siamasissumik suleqateqarnikkut imminorerit aamma imminoriarnerit ikilisinnissaat Naalakkersuisut kissaatigaat. Sammineqartoq tassaassaaq imminoriarnerit pinaveersinnissaat, imminut toqunneq imminoriarnerup kingunerimmagu.

Taamaattorli periusissiap naammangitsumik atuutsitaalnera, aamma Kalaallit Nunaanni imminut toquttarneri suli unitsitaannginnerat isornartorsiorneqarput. Piginnaasaqannginnerit ataqatigiissaakkamillu iliuuseqannginnerit akuttunngitsumik isornartorsiuutaasarput. Peqqissutsimut Ilimatusarnermullu Naalakkersuisumit § 37-mut tunngatillugu apeqqutinut akissutaasumi, 8. oktober 2018-imeersumi Peqqissutsimut Ilimatusarnermullu Naalakkersuisoq imatut erseqqissaavoq: "Innuttaasut pisortaqarfinni nooqattaartaassanngippata iliuuseqartut ingerlatanut tunngatillugu ataqatigiissaakkamik iliuuseqarnissaq pisariaqarpoq, ullumikkut pisarsariartagaannut naleqqiullugu piaarnerjussuarmik ikiorserneqarsinnaassappata." Aamma 2019-imut aningaasanut inatsimmi imminut toqunnissamut pinaveersaarinnissamut immikkut ittunik aningaasaliissutissat immikkoortinneqarput (2018-imut aningaasanut inatsimmut naleqqiullugit 10 %-inik amerlanerit).

Imminut toqunnissamik pinaveersaartitsineq toqqaannartumik inatsisilersugaasinnaangilaq. Paarlattuanik periusissiatut, naalakkersueriaatsikkut, malittarisassiatut aaqqissuussivittullu ilusilinnik, aningaasaqarnikkut isumalluutissanik pissarsiaqarnissanut ataqatigiissaakkanik sulianik arlalinnik suliaqartoqarsinnaavoq.

Iliuserisamut isornartorsiutaasut, ilanngullugu aaqqissuussaqaarfimmi nooqattaartassannginneq MIO-mut aamma Meeqqat Illersuisuannut innuttaasunit saaffiginissutaasuni takuneqarsinnaasarput. Kalaallit Nunaata Meeqqat pillugit Isumaqtigiissummik naapertuutsisineranut naleqqiullugu imminut toquttarnerit aamma

imminut toqoriarnerit taama amerlatiginerisa aarlerinartuuneri erseqqissuuvog (2017-imi inuusuttut inersimasullu 41-t imminut toqupput), tamatuminnga pinaveersaartitsiniarluni suliaqarnerit sunniuteqarpassimanginneri pissutigalugit, taamaattumillu isumaqatigiissutaasumik Kalaallit Nunaata malitseqarpassitsitsinnginera pissutigalugu. Taamaakkaluartorli suli annertunerusumik sammisaqartoqarlunilu aningaasaliissutit amerlanerit immikkoortinneqarnissaat pissutigalugit siunissami allannguuteqartoqarsinnaaneranut neriuuteqartoqarpoq.

Periusissiaq, tusarniaanermut akissutit aamma naalackersuinerimik sulialinnit il.il. oqaaseqatit assigiinngitsut atuarneri inuusuttut aamma sammineqartuupput, ilaallutik meeqqat atuarfiat, ilinniaqarfii, kiisalu erniinnaartumik oqarasuaatikkut attaveqarfissat pitsanngorsarneri, taamaallutik suli amerlanerit tikinneqarsinnaassallutik. Ajornartorsutit suussusersiniarnerini iluarsiinarnerinilu qanoq inuusuttunik peqataatitsiniarnermik isumaliuteqartoqarnera qaqutigoornerusumik tusarneqartarpoq. Aaqqitassat inersimasut isaannit aalaaveqakkajuppasipput. Tassungaa atatillugu taakkununga tunngasunut pissutsini tamani meeqqat isumaannik peqataatitsisariaqarnermik meeqqat pillugit isumaqatigiissummi artikeli 12-imi tunngavigisap erseqqissaaviginissaa pingaartuuvoq.

3.2. Meeqqanik innarliinerit aamma atornerluinerit

Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikeli 19 malillugu meeqqap illersornissaanut inatsisinut tunngasutigut, ingerlatsinikkut, isumaginnikkut ilinniartitaanermullu tunngasutigut qanoq iliornissamut piareersaassutininik naleqquttunik tamanik Kalaallit Nunaat aalajangiussissaaq. Aamma meeqqap angajoqqaat, angajoqqaatut akissusaatitaasut inuilluunniit allat paarisarinninneranni meeraq timikkut imaluunniit tarnikkut nakuusernermut, ajoqusiernerut imaluunniit atornerlugaanernut qanoq ilusilinnut tamanut, paarinerlutaa-nermut, imaluunniit sumiginnaanermut, ajortumik pineqarnermut imaluunniit atornerluinerimut illersorneqassaaq.

Illersuutit iliuuserisat Kalaallit Nunaata pilersitai naleqquttumik annertussulittut sunniuteqartunik malittarisassianik imaqartari-aqarput, soorlulusooq meeqqamut, aammalu meeqqamik isumaginnittuusunut pisarialimmik tapersersuisinnaasunik inooqatigiinnermi ingerlattakkanik ilusilersuinerimut, soorlulusooq pinaveersaarerimut suussusersinermullu iliutsinut allanut, nalunaaruteqartarnermut, innersuussinerimut, misissuinerimut, katsorsaanerimut aamma meeqqanik persutaanernut malitseqartitsinerimut, pisari-aqassappallu eqqartuussivimmi suliaqartitsinerimut tunngasunik imaqartariaqarlutik. Aamma meeqqamut qanorluunniit sumiginarneqartumut, atornerlugaasumut imaluunniit atornerluinerimut, nikanarsaasutut isumaginninnerimut il.il. atugaqartitaasimasumut timikkut tarnikkullu katsorsaanerup innullu akuulersitsinerup siuarsarnissaanut Kalaallit Nunaata naleqquttunik qanoq iliornissamut piareersaatinik tamanik aalajangiussaqaassanera isumaqatigiissummi artikeli 39-p aamma aalajangerpaa.

Taamatuttaaq Kalaallit Nunaanni isumaqatigiissutit atuutsilerneru pillugu misissuineri kingullerit Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutit ataani Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsuup meeqqanik nakuuser-

lunilu atornerluineq pillugit sumut inssiinera apeqqutaavoq. Taamaallunni ataatsimiititaliarsuup ilaatigut makku inassutigai:

- angajoqqaanut meeqqaminnik paarsinerluinissamut aarleqquteqarfiusunut pisarialimmik tapersersuinerimik qularnaarinissaq,
- kinguaassiuutitigut atornerluinerullu akiornissai, aamma meeqqanik kinguaassiuutitigut atornerluineq immikkut ittumik annertorpassissuusumi Kalaallit Nunaanni pisoqarnerup akiornissaanut immikkut ittumik iliuuserisani aallartitaqarnissaq,
- kinguaassiuutitigut atornerluinerimik nalunaaruteqartarnissaq pillugu atuarfeqarfimmi meeqaanut tusagassiorfinni inissisimaffinnilu tamani meeqaanut paasisstissanik pissarsiarineqarsinnaasunik, ilanngullugit kalaallit oqaasiinik atugaqarfiusunik peqartoqarnissaanut erniinnaartumik qularnaarinissamut iliuuseqarnissaq,
- siunnersuisarfiit kiffartuussivittut sullissisarfiarinnissaat, nal. akunnerini 24-ni tikinneqarsinnaasunngorlugit annertusitinnegarnissaat, aammalu sunniuteqarlartumik atuunnissaanut pisarialittut inuttut, aningaasaqarnikkut teknikkikkullu isumaluutininik pilersuiviginissaat.

Pinaveersaartitsinissamut, pinngitsoortitsinissamut aamma meeqqat atornerlugaasimasut malittarinissaanut inatsisaasut arlalitsigut inissinneqareerput. 2016-imi Kalaallit Nunaannut angajoqqaat akissusaaffeqassusaannut inatsisip atuutsilerneratigut pillaa-sinnaatitaaneq atorunnaarsitaavoq, meeqqamullu nakuuserneq aamma pinerluttulerinermut inatsisimmut ilaavoq. Meeqaanut inuusuttunullu pisortat pisussaaffeqarfii ikiorsisarnerilu Meeqqat tapersersorneqarnissaanut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersukkut, siusinnerusukkut Meeqqanik inuusuttunillu ikiorsisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat 2003-meersumik taarserneqartoq annertunerusumik erseqqissaavigineqarsimapput. Inatsimmi allanneqarsimasutut siunertaq tassaavoq meeqaanut inuusuttunullu illersuillunilu ikiorsiinissaq, meeqqat inuuniarnermik- kut atugarliortut imaluunniit immikkut pisariaqartitsisut immikkut siunnerfigalugit, aammalu meeqqat pisinnaatitaaffii qulakkeerneqassapput, kiisalu meeqqat inuuniarnermik atugarliortut imaluunniit immikkut pisariaqartitsisut ukioqatitik assigalugit inuttut ineriartornissaminnut, ingerlalluarnissaminnut, peqqissuunissaminnut aammalu inersimasutut inuunerminni nammineersinnaaler-nissaminnut periarfissaqarnissaat anguniarneqassaaq.

Inatsimmiipput ilaatigut nalunaaruteqartarneq pillugu malittarisas-sat sakkortusisat, ilanngullugu innuttaasup kinaagalaruni meeqqap ingerlalluanneginneranik, peqqissusianik ineriartorneranil-luunniit navianartorsiorfitsisumik meeqqap inuunermi atugaqarne-ranik ilisimasaqaleruni kommunalbestyrelsimut nalunaaruteqarnis-samut pisussaaffeqarnera, aammalu sapaatip akunnera qaangiut-sinnagu nalunaarutiginninneq tiguineqarpat nalunaarutiginninneq ti-gusimallugu kommunalbestyrelsip innuttaasumut allakkatigut ilisi-matitsissusanera. Ilanngullugu kommune akunnerit 24-t iluanni isu-maginninnikkut misissuisitsinissamik aallartisaanissamut tunngavis-saqarnerisooq aalajangiissaaq. Ilaatigut MIO-mut/Meeqqat Illersui-suannut saaffiginnissutini aamma eqqartorneqartartut immikkut ittumik kinguaassiuutitigut atornerluineq, paarinerluineq imaluunniit nakuuserneq sioorasaarnerlu pillugit pasillinerimik isumaginninnikkut misissuinerit aamma tapersersuigallarnerit erniinnaartumik aallarti-

sarneqassapput, taamaattorli kingusinnerpaamik akunnerit 24-t iluanni. Inatsit aamma nalunaaruteqartarnernut nunami namminermi nalunaarsuisarfiliornissaq pillugu piomasaaqammik imaqqarpoq.

Inatsit nutaaq tamakkerlugu nassuiannikkaluarlugu kommunit pi-sortaqarfiillu pisussaaffigisaasa uppersarsarneqarneranut ilassutit alloriarnerunera naatsorsuutigisariaqqarpoq. Inatsisip aalajangerpaa "ingerlatsinermi akisussaaffiup sumiinnera ersarissumik inissippaa. Kommunit sumiiffinni meeqqamut tapersiinnissap pitsaanerpaap tapersiissutiginnissaa namminneq aalajangersinnaangorpaat, tamannali ilutigalugu pisussaaffeqarnermik aamma malitseqarluni. Meeqqat pisinnaatitaaffiinik, kiisalu inunnik isumaginnittoqarfimmi ingerlatsiviup akisussaaffiinik erseqqissaanerup sullisseriaatsimi nutaaliaasumi, suliamillu ilisimaarinniffiusumi siunnersuutip sunniuteqarlumut sakkussaalluarsinnaanera qulakkeerinneqataaffigissavaa." Taamatuttaaq inatsimmi taakkununga pineqartunut naleqqiullugit kommunit tapersersuinermit iliuuserisanik allanik neqerooruteqarsinnaanerannik inatsit periarfissiivoq. Tamanna eqaassuseqarnissamik inissaliivoq.

Akisussaaffinnik agguataarinerup taassuma piareersimanissaanut, aammalu kommunip erniinnaartumik iliuuseqarnissaannut saaffiginnissutit amerlasuut taamatut pisariaqartitsisoqarneranik paasinarsisitsippot. Inatsit nutaaq taakkuninnga anguniagaqarpasillunilu suliamik isumaginninnissaq sunniuteqartoq pillugu tunngaveqarpassipooq, ilanngullugu aalajangiussiniarluni iliuusissamut pilersaarutit tunngaviususaanerat.

Meeqqanik inuusuttunillu innarliinerit pillugit siusinnerusukkut nalunaaruteqartarnerit MIO-mut/Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutit aamma uppersarsarpaat. Assersuutigalugu nalunaarsuaq 'Unge i Grønland - Med fokus på seksualitet og seksuelle overgreb', 2015-imeersup siullerpaamik atoqateqarneq misigamikkunamminneq aajalangeeqataannnginnertik arnani inuusutuni 21 %-it, angutinilu inuusuttuni 9 %-it akissutigigaat. Ingammillu arnanut kinguaassiutitigut atornerluinerit atornerluinernik nutaanik malitseqarajuttarnerat misissuinerup aamma takutippaa. Ilanngullugu kinguaassiutitigut atornerluinerit aamma siusissukkut annertuumillu imigassamik atugaqarnerit akornanni annertuumik ataqatigiissoqarpoq.

Naak inatsisaasoq inissisimarpasikkaluartoq, patsisaasunik kingunerisanillu aalajangersimasumik ilisimasaqarpassittoqaraluartoq, aammalu meeqqanut inuusuttunullu tapersersuinissaq pillugu inatsit nutaaq sakkunik tuniserpasikkaluartoq kommunini aamma pi-sortaqarfinni attuumassutilinni allani suliassanik kivitsinissamut pisariaqartunik isumalluuteqarlunilu piginnaasaqartoqarnera pillugu apeqqutissartaqarpoq. Saaffiginnissutit, inatsit nutaaq sioqqullugu piffissamut tunngasuussimagaluarlutik pisortaqarfinit attuumassutilinnit susoqannnginnertalinnik atugarisat ilungersunartut kattusuuttarnerannik takutitsivoq, pisortaqarfinniillu iliuuserisat sulii amigartuunerannut tunngallutik. Meeqqanik suliassaqarfiit pisarialinnik piffissamut tunngasunik, aamma inuttut isumalluutissanik piginnaasalinnillu inuttalersorneqanngippat tamatumunnga inatsisaasoq pitsaasumillu iliuuseriniakkat allat allannguisinnaangillat.

Meeqqat pillugit Isumaqtigiissummut tunngatillugu tamanna isumaqtigiissutit malittarineqannginneratut sulii paasineqartussaasaaq. Tamatuma saniatigut suliani piviusuni annertuumik sumiginnaaneq ombudsmandimit isornartorsiorneqarnermik nassataqaannarani iliuuseqannginnermini kommune taarsiisussatut akisusaatinneqarnissaanut piviusumik aarleqquteqarfeqqarpoq. Assersuutigalugu Østre Landsrettimit eqqartuussissummi qatannutigiiit ataasiakkaat tamarmik 100.000 kr.-nik taarsiivigineqaqqusaapput, eqqartuussinermi Europami Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqtigiissummi artikeli 3-mut ilaasumik angajoqqaarsiaminni imatut inunnut naleqqutinngitsumik nikanaarsaasumillu iliuuseqarfigineqarsimanagerat innersuussutaalluni. Aalajangiisusooq kingornatigut tassaasimavoq meeqqat taama ittunik atornerlunneqarsimanageranik kommunip ilisimasaqarnera imaluunniit ilisimasaqarsimasusaanera, aammalu taamatut pisoqarsimassappat atornerluinerit pinaveersinniarlugit kommunip naammaginarlumut iliuuseqarsimanginnera.

3.3. Meeqqat innarluutillit

Meeqqat pillugit Isumaqtigiissutit meeqqat innarluuteqartut imaluunniit innarluuteqanngitsut immikkoortinngilai. Paarlattuanik innarluuteqaraanni innarluuteqanngikkaanniluunniit isumaqtigiissutit aalajangersagai tamanut atuupput. Isumaqlunilunniit aamma assigiinngisitsinnginnissaq pillugu meeqqamut pitsaanerpaq eqqarsaatigalugu, aamma meeqqap isumaanik ataqqinninnerit Kalaallit Nunaannit ataqqineqarlutillu qularnaarneqarnissaat. Tassunga ilaliullugu isumaqtigiissummi artikeli 23 meeqqamut innarluutilimmut ataqqinnissuseq pillugu immikkut ittumik aalajangersakkat pillugit Kalaallit Nunaata pisussaaffii pineqarput.

Taamaalilluni meeqqap tarnimigut imaluunniit timimigut innarluutillip pissutsit ataqqinnissummik qularnaarisut, imminut tatiginninnermik siuarsaasut, aammalu inuiaqtigiinni meeqqap eqqummaarissumik peqataaqataatsisut atugaralugit imaqluarlumut inuttullu ataqqinassuseqartumik inuuneqartariaqarnera Kalaallit Nunaata akuerissavai. Aammattaq immikkut ittumik isumassorneqarnissamik pisinnaatitaaffik Kalaallit Nunaata akuerissavaa. Tamannalu pillugu taakku isumassornissaannut, ikiorsernissaanut akisussaaffeqartunut, aammalu meeqqap qanoq issusianut tunngatillugu naammaginarluusumik aammalu meeqqamik paarisqaartunit angajoqqaanit allanilluunniit atugaasunut naammaginarlutut iningaasat atornerqarsinnaasut toqqammaviisa iluanni meeqqamik pisinnaatitaasumik qularnariarluni sulissuteqassalluni. Meeqqap immikkut ittumik pisariaqartitaasa paasineranni ikiorsinerit makku isumannaarnissaannik siunertaqartumik ilusilersugaassapput: meeqqamik tamakkiisumik atuartaqarnermut, ilinniagaqarnermut, peqqissutsikkut isumassorneqarnissamut, piginnaanngorsagaqqinnermut, sulliffeqartutut inuunermit piareersagaanermut, aamma sunngiffimmi sukisaarsaarsinnaanermit periarfissaqarnermut attaveqarlunilu pisariaqarnissaa, tamarmik imatut iluseqassallutik sapinngisamik pitsaanerpaamik meeqqap inooqatigiinni naleqqussarneranik inuttullu ineriartorneranik siuarsaassallutik, ilanngullugit kultureqarnermi anersaakkullu ineriartornermi.

Naalagaaffiit Peqatigiit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat aamma ingammik meeqqanut innarluutilinnut attuumassuteqartunik aalajangersakkani arlalinnik imaqarpoq. Taamaalluni meeqqamut innarluutilimmu ataqatigiiffusumut Meeqqat pillugit Isumaqatigiissummi artikeli 7-ip tamatigoortut tunngavigisat inissippai, aamma tikitaqarsinnaassuseq pillugu artikeli 9-mi aalajangersagaq ilaatigut meeqqat innarluutillit allatulli pisortat illuutaannut (assersuutigalugu atuarfimmu) assigiimmik attaveqarnissaannik qulakkeeriniarnermut pingaaruteqarpoq. Aalajangersakkani allani namminersuutigisatut inuuneqarnissamut aammalu inuiaqatigiinni ilaatitaanissamut pisinnaatitaaffeqarpoq pillugu artikeli 19, imaluunniit ilaqutariinni inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffik pillugu artikeli 22 eqqaaneqarsinnaapput, tamakku malillugit Kalaallit Nunaat meeqqamut innarluutilimmu taassumalu ilaqutarisaanut siusissukku annertuunillu paasissutissaqarnissamut, neqerooruteqarnissamut tapersersuinissamullu pisussaaffeqarluni. Pilersitanik arlalinnik iliuuseqarnikkut meeqqap innarluutillip ilinniartitaanissaanut pisinnaatitaaffianik Kalaallit Nunaat qularnaarissasoq artikeli 24-p aalajangerpaa, aammali meeqqat innarluutillit innarluuteqarneq tunngavigalugu tunngaviumik atuarfimmu ilinniartitaanermu akeqanngitsumik, ilanngussuisumik pinngitsuugassaannngitsumillu, imaluunniit akullerni annertuumik pitsaassusillimmik ilinniartitaanermu pinngitsuugaqartissannnginnerat pineqarluni.

Meeqqanik immikkut ittunik pisariaqartitsisunik qularnaariniarnermik inatsisaasut arlalittu ilusilinnik misileraapput. Assersuutigalugu allatuulli meeqqat immikkut pisariaqartitaqartut assinganik ilinniaqartitaanissaat pillugit meeqqat qulakkeerfiginissaat pillugu angusaqarniarnermik atualinnginnermut tunngasutut inatsit aamma meeqqat atuarfiannut inatsit eqqartuippu. Meeqqat tapersersornissaat pillugu inatsit meeqqat innarluutillit tapersersugaanissaannu periarfissivoq. Paarlattuanik Meeqqanik inuusuttunillu ikorsiisarneq pillugu Inatsisartu Peqqussutaanni 2003-meersumi maannakkut meeqqanik tapersersuineq pillugu inatsimmu suliareqqaakkani innarluuteqarneq apeqqutaatinnagu inatsisip Kalaallit Nunaanni najugaqartunut meeqqanut tamanu, kiisalu meeqqanuu Kalaallit Nunaanni najugaqarallartunuu tunngasuunera erseqqissumik takuneqarsinnaalerpoq. Inatsitit allat malillugit, ilanngullugu inunnut innarluutilinnu ikorsiisarneq pillugu inatsit malillugu meeraq tapersersorneqartoq tamakku apeqqutaatinnagit 2017-imi inatsisaasumi ilaasunik inooqatigiinnermi allatulluunniit ajornartorsiuutinik tunngaveqartumik immikkut ittumik tapersersorneqarnissamut pisariaqartitsinnermut tunngatillugu inatsimmu tassunga ilaatinneqarpoq.

Kingullertu 2017-imi Innarluutillit Oqaaseqartartussa at pillugu Inatsisartu inatsisaat, Meeqqat Illersuisuannu ilusaasumik tunngaveqartoq akuersissutigineqarpoq.

Inuit innarluutillit annertusiartortumik sammineqaraluartu nalinginarmik meeqqamut innarluutilimmu angajoqqaanuu MIO-mu/Meeqqat Illersuisuannu saaffiginnissutini pakatsisimaneq sammineqarajuttuvoq. Meeqqap ikorsiissutinu aqutissiuunneqannginnera, pisortat meeqqap atugarisaanik paasisaqannginnerat, aammali atuarfimmu tunngatillugu meeqqap pisarialittu ikorserneqannginnera pillugit saaffiginnissutit tunngasuunerusarpu.

Tamanna aamma ukiuni arlalinni najoqqutassat allat taatsiarta-gaannik takussutissiuvoq. Taamaalluni suliaasaqarfimmu isumalluutitigut arlalinnik ajornartorsiu-teqartoqartoq, aammalu suliamik isumaginninneru pitsannqorsarneqarsinnaanera *2015-imi kom-muninu tunniussaqaerneru kingornatigut innarluutillit pillugit suliaasaqarfimmik nalilersuineru* taakkartorpu. Taamatullu innarluutillit oqaaseqartartussaannik sullissivilorneq innarluutillit pillugit isumaqatigiissutit piviusumik innuttaasunullu qanittumik atuutsitarilernerata qularnaarissaanik Naalakkersuisut pingaarluinnartuutitsinerannu takussutissaavoq. Taamaattorli "naatsorsuutigisannu naleqqiullugu siunnersuillunilu ilitsersuinissamik suliaasap annertunerujussuunera" ukiumu nalunaarummini siullermillu Innarluutillit Oqaaseqartartuata paasisaralugu oqaatigaa. "Innuttaasorpasuit siunnersorneqarnissamik ilitsersorneqarnissamillu amigaa-teqarsimanerat malugaara. Piviusutut ilusilinnik, aammali inatsisinu tunngasunik. Allat oqaloqateqarniarlutik saaffiginnissimappu. Ummammiorisatik oqilisaaviginarlugit."

Meeqqat Illersuisuannu saaffiginnissutit amerlasimannngikkaluartu inatsisitigut tunngasunuu toqqammaviusunuu naleqqiullugu Kalaallit Nunaanni unuu tamalaani pisussaaffigisanu arlalitsigut assingusunik inatsiseqaraluartoq isumaqatigiissutaasup naatsorsuutigisaanik sunniuteqarluartumik atuutsitsilerneru annertuumik kinguarsima-suuneranik assingusumik takussutisseerpassippu.

3.4. Meeqqat pimmatigineqartartu

Meeqqat akornaanni pimmatigininneq imaalliaannaq arlalittu unuu tamalaani isumaqatigiissutinu ilaasutut isigigunannngikkaluarat paarlattua piviusutut atuuttuvoq. Meeqqap angajoqqaanuu, angajoqqatut akisussaataasumit inunnilluunniit allanit paarineqarnerata nalaani meeqqap timikkut imaluunniit tarnikkut nakuuserfiginissaanuu, ajortumik pineqarnissaanuu imaluunniit atonerlugaanissaanuu illersuinissamut inatsisinu tunngasutigut, aqutsisoqarnikkut, isumaginninnikkut aamma ilinniartitaanermu tunngasutigut iliuusisanik tamanik Kalaallit Nunaata iliuuseqarnissaa Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikeli 19-ip aalajangerpaa.

Atuarfik tassaavoq meeqqap inunnit allanit paarineqarfia. Taamaattumik meeqqap pimmatigineqannginnissaanik atuarfik isumannarissaaq, tamannami tarnikkut nakuusernertu immat. Tamatuma saniatigut pimmatigininnermu pisortat suliaqarfigisaminnik pinngitsoortitsinissamik, pinaveersaartitsinissamik malitseqartitsinissamillu iliuuseqassappu.

Aammali pimmatigininneq pisinnaatitaaffinnu allanu akuliuunneruvoq. Aamma meeraq pimmatigineqartoq oqaaseqarnissamik, nammineq inuunerisaminik illersugaanissamik, atuarnissamik, pinnguarnissamik sunngiffimmillu soqutigisaminik aallutaqarnissamik, pinngitsaalisaananilu kultureqarnermi eqqumiitsuliornermilu inuunermi peqataanissamik pitsaallorneqassaaq. Naggataatigut meeqqap assigiinngitsinermik, imminu toqunneranik, imaluunniit imminu ajoqusersorneranik pimmatigininneq kinguneqarsinnaavoq. Taamaalluni isumaqatigiissummi aalajangersakkaniinnaq pimmatigininneq ilaangilaq, tassaasinnaavorli pisinnaatitaaffinnik arlalip-

passuarnik meeqqap annaasaqarnissaanut imaluunniit killilersu-gaanissaanut patsisaasoq, tamannalu inuuneq naallugu kingune-qartitsisinnaavoq. Taamaattumik Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissummut tunngatillugu pimmatiginnineq tassaavoq atugarisaq assut ilungersunartoq (aammali ilaapput isumaqaatigiisutit allat, soorlu Europami inuit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqaatigiissut, assersuutigalugu nikanarsaaritut iliuuseqartarneq tassa-ni inerteqqutaalluni).

MIO-p/Meeqqat Illersuisuata saaffiginnissutini tigusimasaanni ilaan-ni pissutsit oqaluttuarineqartut atuarfiup qisuariarfigingisaanik naapertuilluanninnermut, imaluunniit pimoorullugu pimmatiginnin-nermut isikkoqaqqaapput.

Piffissap ingerlanerani pimmatiginninnermut arlalinnik iliuuseqar-toqartarsimavoq. Taamaalilluni 2011-mi iliuuserisaq "Kammagiitta" ("Fri for mobberi") saqqummiuneqarpoq, taassumalu meeqqerivinni atuarfinnilu pimmatiginninnerit pinaveersaartinniassavai. 2014-2017-imi nakuusernermut Naalakkersuisut iliuusissatut pilersaaruaa aamma meeqqerivinni, meeqqat atuarfiini aamma ilinniarfinni pimmatiginninnermik sammisaqarpoq. § 37-mut tunngasutut apeq-qutinut akissummi 4. december 2018-imi ullulerneqartumi ilinniar-titaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq meeqqanut tunngatillugu pimmatiginninnerup akiornissaanut iliuuserisat pillugit apeqqutinut akissuteqarpoq. Siu-sinnerusukkut iliuuserisat arlallit, aamma annertussutsinik misissu-inerit akissummi innersuutigineqarput (atuarfinni aamma inooqati-giittut attaveqarfinni siammarsimasuuneranik uppersaallutik), aammali meeqqat atuarfianni pimmatiginnittarneq pillugu Naalak-kersuisut iliuuseqarnissamik pilersaaruteqanngitsut uppersarsar-neqarpoq. Taamaalilluni meeqqat ulluinnarni atugaannut qaninner-paatut, aamma meeqqat atuarfianni suliassaqaarfimmut akisus-saasuusut kommunini pisortaqarfiit taamaattuunerannik, taakkulu atuartut atuarnerannut toqqammavissanik toqqissisimanarlutillu nu-annernunik pilersitsinissamut akisussaassuunerannik qitiusutullu suliqaartuunerannik innersuussisoqarpoq. Aamma meeqqat atuar-fianni atugassatut sammisaq pillugu suliqaartartut assigiinngitsut suleqatigalugit ilinniar-titaanermut aqutsisoqarfiup atortussanik su-liaqarlunilu siammarterisimanager innersuussutaavoq, ilaatigut "Tulle-rii!" aamma "Kammagiitta", aammalu Inuttut Ineriartornermik ilinni-artitsineq pingitsugassaannngitsutut sammisassatut pimmatigin-ninnermik imaqaqarnera innersuutigineqarluni. Kiisalu pinaveersaartit-sinermik iliutsit arlallit ingerlatarineri Naalakkersuisut oqaatigaat, ilaatigut Red Barnet, Kalaallit Røde Korsiat, MIO kommunillu arlallit aqqutigalugit. Taamaattorli meeqqat atuarfiannut atugarissaarner-mik misissuisarnerit akuttoqatigiissaartut sularisarnissaat Naalak-kersuisut isumaliutigat.

Pimmatiginnittartnermik pinaveersaarinnissamik atuarfiup pisussaaf-feqarneranik meeqqat atuarfiannut inatsit isumaqarpoq, atuarfium-ni suliassaa tassaavoq atuartup namminersuutigalugu isumaliute-qarsinnaanerani, isornartorsiuinnaallunilu isummerninnaanerani siuarsaasunik, nammineq eqqarsaatiminik, isummaminik misigissut-siminillu oqaaseqarsinnaanerani siuarsaasunik, kiisalu angunia-gaqarneranik, allanut naleqqussarsinnaanerani, pimoorussineranik nutaalorsinnaanerani siuarsaasunik ilinniarnermi avatangiisunik

peqqissunik toqqissisimanartunillu atugassaanic neqerooruteqarnis-saq. Kiisalu atuarfimi suliap pitsaassusaanut, aammalu atuartunut iliuusissatut pilersaarusiortoqarnissaanut qullersatut akisussaaffe-qartoq tassaavoq atuarfiup pisortaa. Meeqqanut tapersersuineq pillugu inatsisip nutaap aamma nassatarissavaa atuarfiup avataani meeqqanut pimmatigineqartunut tapersiilluni ikorsiisinnaanissaq.

Taamaattorli pimmatiginnineq pillugu kommunit assigiinngiartu-nik sammisaqarput. Taamaalilluni tarnikkut peqqissutsimik san-gisuumillu sammisaqartumik Kommuneqarfik Sermersooq atuar-fimmut najoqqutassaqaarpoq, aammalu angajoqqaanic suleqate-qarluni pimmatiginninnermi pinaveersarivoq. Kommunit allat najoqqutassaqaarpasinnngillat, atuarfinnullu pimmatiginnittartermut najoqqutassat sularineqarsimanngikkunik imatorsuaq siammarsim-suunnngillat. Tamannalu eqqumiiginarsinnaavoq, pissutigalugu ilinniartitsinerup ilaatut ukiup atuarfiusup aallartinnerini tamani ilinniartitsisunik peqateqarlutik klassip imaluunniit holdip katerisi-maarnerannut akunnerminni anguniagassanik klassit imaluunniit holdit ataasiakkaat tamarnik suliqaartassasut *Atuartitsinerup inger-lanneqarnissaata naammassineqarnissaanut periusissat atuar-nerullu nalaani atuarfiup atuartunik nakkutilliinera pillugit Nam-minersomerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 11, 14. maj 2003-meersup* aalajangermagu. Taamaattumik pimmatiginninnermi akiu-isumik najoqqutassaq klassimi inooqatigiittut katerisimaarnerannut anguniagassaanaera piukkunnartuussagaluarpoq.

Pimmatiginninnermut najoqqutassaqaanngineq kikkunnit ikiorne-qarsinnaanertik pillugu meeqqat nalornilersippai, najoqqutassami kikkut qanoq iliussanerannik nassuiaassiinermi aamma ineriartor-tinneqartarmat. Taamaattumik pimmatiginninnermut iliuuserisat naammappasinngillat. Aammalumi ilinniar-titaanermut, Kultureqar-nermut, Ilageeqarnermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq kom-muninut aamma namminersuutigisatut pilersitanut imaluunniit MIO-p iliuuserisaanut innersuussigaluartoq isumaqaatigiissummut akisussaaffik Namminersorlutik Oqartussani inissisimavoq.

3.5. Meeqqanik angerlarsimaffiup avataanut inissiinerit, angajoqqaat, ilaqutariit imaluunniit angajoqqaarsiat annikillioortutut misigisimasaqarfigisaat

Meeqqanut tapersersuisarneq pillugu Inatsisartut inatsisaata siu-nertaa tassaavoq meeqqanut inuusuttunullu illersuilluni taperser-suinermik ikorsiisarnissaq, ingammik meeqqanut inooqatigiinni navianartorsioortunut imaluunniit immikkut ittunik pisariaqartitsi-sunut tunngatillugu. Tapersersuinerup meeqqat pisinnaatitaaffii qulakkiissavai, kiisalu meeqqat inooqatigiinni navianartorsioortut imaluunniit immikkut ittunik pisariaqartitsisut peqatitit assigalugit inuttut ineriartornissamut, atugarissaarnissamut, peqqissuunis-samut aamma inersimasutut nammineersinnaasutut inuuneqaler-nissamut assigiinnik periarfissanik angusaqarnissaat qulakkiissa-va. Tapersersuinermut iliuuserisat ilaat tassaavoq angajoqqaatut oqartussaasup akuersineratigut imaluunniit akuersinnginneratigut angerlarsimaffiup avataanut inissiisarneq.

Meeqqat pillugit Isumaqtigiisummi aalajangersakkat arlallit meeqqap angajoqqaaminik avissaartittariaqarneranut pisoqarfimmu tunngapput. Assersuutigalugu meeqqap piumanngitsup angajoqqaaminik avissaartinninnissaanik Kalaallit Nunaata qularnaarinnissaa artikeli 9-mi allassimavoq, taamaallaat meeqqap pitsaasumik atugaqarnissaanik sumiginnarneqarpat taamatut avissaartitsinerup pisariaqarneranik piginnaasaqarlutillu oqartussaaffillit aalajangiisnaapput. Meeqqap pitsaasumik atugarisassaani tamanna akerliunngippat avissaartitsisoqarnermi meeqqap angajoqqaanik tamanik akuttoqatigiissaartumik inuttut attaveqarnerup attannissaanut toqqaannartumillu attaveqarnissaanut periarfissaqarnissaa qularnaarneqassaaq. Artikeli 20-p aalajangerpaa meeraq ilaqtutamisut avatangiisiminit avissaartitaagallarsimasooq imaluunniit taakkunanga avissaartitaavissimasooq, imaluunniit meeqqamut pitsaanerpaasorisat pissutigalugit akuerineqarsinnaasumik taama avatangiiseqaannarsinnaanngitsoq, naalagaaffiup tungaaniit immikkut illersorneqarlunilu ikioneqarnissamut pinsinnaatitaaffeqarpoq. Meeqqap angerlarsimaffiup avataani inissineqartup akuttoqatigiisumik nallersortuarneqartassanera pillugu artikeli 25 piumasaqaatinik inissiivoq.

Meeraq angerlarsimaffiup avataanut inissineqartillugu nammineq isummaminik ilusilersuisinnaatillugu tassunga atatillugu aalajangiuserit tamaasa pillugit meeqqap isumaanik Kalaallit Nunaata tusaqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Inissiinermut siunertaq tassaassaaq meeqqap pitsaanerpaamik atugaqarnissaa, inissiinermullu iluarsiiisutaasinnaasut isumaliutiginerini meeqqap alliarturneranut aamma meeqqap inuiaassusaanut, upperisaanut, kulturianut oqaasitigullu tunngavigisaanut ataqatigiisutit kissaatigineqarnissaat naammaginnartumik sianigineqassapput, takuuk Meeqqat pillugit Isumaqtigiisummi artikeli 20, imm. 2. Tamanna aamma Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap Inoqqaavisa Pinsinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaanik isiginnilluni sianigineqassaaq. Meeraq angerlarsimaffiup avataanut inissineqarpat meeqqap innarlerneqarnissaanut il.il. qularnaarinnissamut, kiisalu meeqqamik paarisqaartunut ilaqtariinnut taakkununga imaluunniit allanut naammaginnartumik ikiorsinissamut pisortat suli akisussaaffeqartuupput, takuuk artikeli 19.

Aamma suliassaqarfimmi tassani, suliassaqarfimmu tassunga isumalluutit amerlanerit immikkoortinneqarsimanerat nersualaarigaluartoq Kalaallit Nunaannut inassutigisat Danmarkip tallimassaani nalliteqqittartoq nalunaarutaanut Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliaata Inaarutitut oqaaseqaataasa erseqqissarsimavaat. Taamaattumik meeraq allatut paarisassanngorlugu inissineqartariaqarnera pillugu, kiisalu sammisani tamakkunani meeqqat peqataatinneqarnissaminut periarfissaqarnissaat, isumaallu naammaginnartumik tusarnaarneqarnissaat pillugit aalajangiinissamut isumannaallisaanermut iliuuserisassat najoqqutassallu atuutsilernissaannut kommunit piginnaasaanik annertusaanissaaq inassutaavoq.

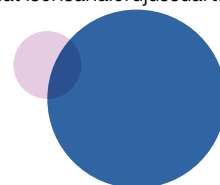
Angerlarsimaffiup avataani meeqqat inuusuttullu inissitat amerlapput, 2014-imilu siusinnerusukkut inuit 600-t sinnerlugit nalunaarsugaasimapput. Taamaattumik angerlarsimaffiup avataani inissiisarnernik ikiorsiisutitullu iliuuserisamik tassanga atuinermik ukiut tallimat kingulliit iluanni annertusiartortumik sammisaqartoqarsimavoq. Kommunit piginnaasaat suliassanillu isumaginnittarnerit sammineqartartut ilagisimavaat. Kisitsisip annertussusia, aamma MIO-

mut/Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutit imaannut assingusunik suliassaqarfimmi takuneqartut ajornartorsiutit tamakku pilersitanik arlalinnik nassataqartitsisimapput, ilanngullugu aamma paasineqartut meeqqanut tapersersuisarneq pillugu inatsisip akuersisutiginera. Pisoqarfiusumik allannqortitaqarnissap pingaaruteqassusia inatsimmut suliareqqaakkat erseqqissaavigaat, aammalu inatsimmik saqqummiussaqaarnermut atatillugu kisitsit angivallaarsimasooq Naalakkersuisut paasinerarpaat, aammalu angerlarsimaffiup avataanut meeqqat inissitat amerlassusaasa ikilinnissaanik inatsisikkut kissaatigineqarnerarlugu, kisiannili soorunami meeqqap atugarisaaanera, peqqissusia, ineriartornera imaluunniit isumannaatsuunera pilliutiginaqit. 2019-imut aningaasanut inatsimmi aamma inissiisarnernik suliassaqarfimmi iliuuserisat nukittorsarnissaanik pisariaqartitsineq erseqqissarneqarpoq, taamaalluni ilaqtariinnut tamakkiisumik isiginnittunik siusissukkullu iliuuserisamik sammisaqartoqassaaq, kiisalu pisortani suliqaartuusut akornanni ataqatigiisaaqqanik iliuuseqartoqassalluni.

Meeqqanik tapersersuineq pillugu inatsit tassaavoq meeqqat, angajoqqaat aamma angajoqqaarsiat pinsinnaatitaaffii pisussaaffiilu pillugit nalornissuteqarnerannik paasisaqarniarnermut aqqummi pingaarutilittut alloriarneq. Taamaallutik ilaasut pingaarutilit tassaapput malittarisassiat (eqaassusillit), aammalu angerlarsimaffiup avataanut inissiinarnernik pisut piviusut sorliit kommunalbestyrelsip isumaliutigisinnaasaasa erseqqissarneqarneri, aammalu angerlarsimaffiup avataanut pisunit sorlorni inissiisoqassanersoq. Tamakku saniatigut angerlarsimaffiup avataanut inissiinerit sioqqullugit illersuinissamut (Najorteqarnissamut) malittarisassiat pitsaanerusut aamma suliassamik isumaginninnermut piumasaqaatit annertunerusut eqqunneqarput, ilanngullugu meeqqamik illersuisimik (Najortimik), il.il. ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi immikkoortotaqarfimmu isumannaallisakkamut inissineqarsimasut attaveqartitaanissaat. Ikorsiinernik iliuuserisanut atatillugu meeqqamut illersuisoqarsinnaaneq (Najortimik) pillugu (ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmi immikkoortotaqarfimmi isumannaallisakkami) aalajangersagaq Meeqqat pillugit Isumaqtigiisummi artikeli 12-ip piviusunngortinnissaanik tunngaviligaavoq, taamaalluni suliassami inaarutaasumik aalajangiisoqartinnagu meeraq isummaminik saqqummiussinissaminut eqqarsaatiminillu oqaasertaliinissaminut pinsinnaatitaaffeqassalluni.

Angerlarsimaffiup avataanut meeqqanik inissiisarnermut tunngatilugu Pisortat ingerlatsineranni suliassat suliareqartarnerat pillugu Inatsisartut inatsisaat aamma Inatsisartut Ombudsmandiat piginnaasaanik tapertalerneqarpoq. Meeqqat angerlarsimaffiup avataanik inissineqartut pillugit suliassanut Inatsisartut Ombudsmandiat annertuumik pingaaruteqarsinnaanera Inatsisartut Ombudsmandiat ukiumoortumik nalunaarusiaani takuneqarsinnaavoq. 2017-imi ukiumoortumik nalunaarummi suliit ilaanni, maalaaruteqartut meerarsiaanik kommunip angerlartitsineranut maalaarummut tunngasumi ombudsmandi imatut oqaaseqarpoq:

”Meerarsiap angerlartinneqarnissaanik aalajangiinnginnermini suliamik oqartussaasut paasissutissanik pisariaqartunik pissarsinernikkut naammattunik tunngavissaqarnissaanik piumasaqaat tunngavilgalugu K1 Kommunip naammattunik paasissutissartalersuisimanginnera Inatsisartut Ombudsmandiat isorisarialerujussuurtut isigaa.

K1 Kommunip angajoqqaarsianik kommunimillu inissiivigisamik oqaaseqateqartitsisimannginnera taamatuttaaru isumaginninnermik ingerlatsiviup angerlartitsisoqarnissaanik isumaginninnermi ataatsimiititaliap siulittaasuanut inassuteqaammi taamatut pissaaffeqarnermik eqqumaffigineqqusisimannginnera Inatsisartut Ombudsmandiat aamma isorisarialerujussuurtut isigaa.

K1 Kommunip naammagittaallortut kommunitut najugarisaannik ataatsimeeqateqarneq pillugu ingerlatsinermi ileqqorissaarneq naapertorlugu imaqarnillorsimannginnera Inatsisartut Ombudsmandiat ajuusaarnartutut isigaa.”

Ukiuni kingulliunerusuni Inatsisartut Ombudsmandeqarfiup meeqqat pisinnaatitaaffiit tunngatillugu takuneqarnerulernissani sulissutigisimavaa, maannakkullu meeqqat maalaaruteqarsinnaanerani, aammalu sulissanik sorlernik Inatsisartut Ombudsmandiat ingammik ikiuisinnaanerani Inatsisartut Ombudsmandiat nittartagaani maannakkut erseqqissumik takuneqarsinnaalerpoq:

Ingammik ombudsmandimut meeqqat attaveqarsinnaapput

- Kommunimi sullissisut attaveqarfiginiarnissaanut.
- Attaveqarfigisassap eqqortup attaveqarfiginiarnerani. Soorlu naammagittaalliutit Inatsisartut Ombudsmandiat kommunimut ingerlateqqillugu nassiussinnaavaa.
- Sunik kissaateqartutit kommunip paasitinniar-nissaanut – kommunip akissuteqarfigineraatit Inatsisartut Ombudsmandiat ilaanneeriarluni nakkutigisassavaa.
- Klassimut allamut nuussasutit atuarfiup pisortaasa aalajangiinerat iluarinngikkukku.
- Innarluutilluguit pisariaqartitattullu aamma pisinnaatitaaffigisattut kommunimit ikiorneqanngikkuit.
- Angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimaguit assigiinngitsutigut ikiorsinnaavaatit:
- Kommuni iliuusissanut pilersaarusiortillugu, soorlu taamaalillutit qanoq sivistigisumik inissinneqarsimassasutit pilersaarutaasoq paasisinnaaniassagakku.
- Inissinneqarfissattut kommunip aalajangigaa iluarinngikkukku allameerusunnerullutillu.
- Angajoqqaannut ilaqtannullu attaveqarnerorusukkuit.

Inatsisartut Ombudsmandiat ikiorsinnaaneraatit nalornigaluaruillunniit Ombudsmandimut saaffigin-nissinnaajuannarputit.

Taamaattorli maalaarutaasumik Inatsisartut Ombudsmandiat suliaqarneranut unammillerfissaq tassaasinnaavoq suliassamik isumaginninnermut piffissaq. Taamaalilluni 2017-imut ukiumoortumik nalunaarummit suliarisami maalaarutip tiguneqarneranit Inatsisartut Ombudsmandiat oqaaseqaataanut qaammatit 13 ½-it ingerlapput. Inatsisartut Ombudsmandiat attaveqateqarnermik suliarisani aqqutigalugit meeqqat ombudsmandimut maalaaruteqartissinnaanerani aamma nalorninarpoq, tassalu meeqqat ornittagaanni, soorlu atuarfittut inooqatigiinnermilu attaveqateqatigiittarfiit Inatsisartut ombudsmandiat suliaqarfigalugit orniguttalissanngippat.

Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pissaaffigisaanut sanilliullugit Kalaallit Nunaata pisarialittut inatsisitigut tunngatillugu toqqamavissaqartuunera ullumikkut naatsorsuutigisariaqarpoq.

Suliarisassat taamatut iliuuseriniakkat piviusunngortinnissaat aamma unammilligassaapput. Illersorteqarsinnaanermik kommunit atuissappata alloriangaatiartoqassaaq, apeqqutaavorli taamatut illersorteqarnissamut pisariaqartitsineq naapertorlugu inunnik isumalluutissaqarnerisooq (ingammillu illoqarfiit pingaarnerit avataani).

Nittartakkaminni inatsisinik allannguuteqarnissat pillugit kommunit attaveqateqatigiinneri piviusunngortitsilluni atuutsitsilernerit takussutaassappata anguniagaq ungasissuussaaq. Taamaalillutik meeqqanut tapersersuisarneq pillugu inatsisip 2017-imeersup kingornatigut meeqqat inuusuttullu pisinnaatitaaffii pillugit kommunit tamarmik nittartakkaminnik nutarsaasimanngillat. Taamaalilluni illersortissamut (Najortimut) pisinnaatitsissummut innersuussisooqanngilaq. Illersortitit (Najortitit) atuuffik sulissanik isumaginninnermut qularnaveeqqutissanngornissaa 2017-imi inatsisaasup aalajangerpaa. Taamaalilluni angerlarsimaffiup avataanut inissi-nissamik suliarisassani meeqqamut meeqqap illersortilernissaanut kommune pissaaffilerneqarpoq, **tapersersuinerilli sinneri pillugit** aamma ikiorsinerni meeqqap tusarneqarnissaminut pisinnaatitaaffiata ilaatut meeqqap illersortissaanik pisariaqartitsinermik kommune isumaliuteqassalluni.

MIO-mut/Meeqqat Illersuisuannut saaffiginissutit qaqutigunngitsukkut inatsisip oqaasertaanik anguniagaanillu atuutsitsilernerit unammillerfiuneranut takussutaarparput.

3.6. Meeqqat peroriartorfitsik qimallugit meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffianni najugallit

Meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffiat aaqqiissut tassaavoq Kalaallit Nunaata nunataani unammilligassat tunngavigalugit aaqqiissutaasoq, aammalu ingammik nunaqarfinni meeqqat nunaqarfimmini nalequttumik ilinniartitaasinnaanginnerinik nassataqartitsisoq. Taamaallutik meeqqat mikisuunermi angajooqaatik, ilaqtatit peroriartorfitsillu qimallugit meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffianni najugaqalissallutik illoqarfimmu allamut nuuttariaqartarput, tamaani annertuumik pitsaassuseqartumik tunngaviumik atuarianni ilinniartinneqassallutik.

Taamaallutik peroriartorfimminnit meeqqat pingtisaallugit aalartinneqartarnerat (naak siunertaq pitsaasuugaluartoq) toqqaanartuunngitsumik meeqqat pillugit isumaqatigiissummut aamma Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisaanut allanut ilaavoq. Ilaqutariit inuunerannut akulerunnermik Europami Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummi artikeli 8 tunngavoq, meeraq ilaqtatitsisut avatangiisiminniit avissaartitaagallarsimasoq imaluunniit taakkunanga avissaartitaavissimasoq, imaluunniit meeqqamut pitsaanerpaasorisat pissutigalugit akuerineqarsinnaasumik taama avatangiiseqaannarsinnaangitsoq, naalagaaffiup tungaaniit immikkut illersorneqarlunilu ikorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarpoq Meeqqat pillugit isumaqatigiissummi artikeli 20 tunngavoq.

MIO-mut/Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutit ingammik meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffianni pissutsinut tunngapput, aammalu angerlarsimaffinni taakkunani isumassuinerup unammillernartortaqaqarneranut tunngallutik. Suliassaqarfimmi inatsisaasut erseqqivissuunngillat, naak 2017-imi aalajangersimasumik erseqqissaasoqarsimagaluartoq.

Meeqqat tapersornissaat pillugu inatsit meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffianni pissutsinik inisseerpasingilaaq, naak meeqqat taakkorpiat immikkut ittumik navianartumiikkaluartut, ilaqtatiminnit avissaarsimallutik inunnit allanit paarineqarlutik. Inunnut annertuumik innarluutilinnut tapersuinnissaq pillugu inatsisaasup aamma atuartut angerlarsimaffianni najugaqartunut meeqqanut innarluutilinnut, meeraq taanna annertuumik innarluuteqanngippat inisseerpasingillat. Isumaqarpoq meeqqat anner-tunngitsumik innarluutillit inatsisaasuni allani ilaatinneqarnerat.

Angerlarsimaffinni meeqqat atugarissaarnissaannut inatsisitigut toqqammavigisaq tassaavoq meeqqat atuariannut inatsimmi § 25. Aalajangersagaq taanna 2017-imi allanngortinneqarpoq, Tasiilamit

Meeqqat Illersuisuata nalunaarusiaa, aammalu siusinnerusukkat sularisatut 2012-imit Atuarianni angerlarsimaffiit pillugit Nalunaarusiaq taamanikkut ilinniartitaanermut Naalakkersuisup isumaku-luutigalugu atuarsimammagit.¹ Inatsissamut siunnersuummut atatillugu nunatsinni atuartut angerlarsimaffianni atugarissaartitsinerup sumiginnaaganera ilinniartitaanermut Naalakkersuisup oqaatigaa:

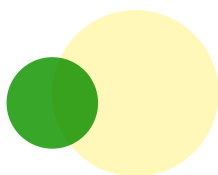
"Ingammik Tasiilamit Meeqqat Illersuisuata nalunaarusiaa atuarerlugu atuartut, taakkulu atuartut angerlarsimaffianni atugarissaarneri pillugit assut isumakuluuteqarpunga. Ukiut tamaasa nunaqarfinni atuartorpassuit avatangiisit sungiusimasatik qimat-tariaqartarpat, namminneq nunaqarfimmini atuarnissamik neqerooruteqarfigineqarsinnaanginnerat pissutaalluni. Taamaattumik atuartut taakku timikkut soorlulusooq inooqatigiinni toqqam-mavissanik toqqissisimanartunik, nuannersunik aalajangersimasu-nillu neqerooruteqarfiginissaat assut isumagaara, taamaallutik inuttut ataasiakkaatut tulluurtumik nammineersinnaasutullu alliar-tussammata".²

Isumakuluuteqarneq aamma naalakkersuinikkut piimassuserisag inatsissatut siunnersuummut ataatsimiititaliap isumaliutissis-sutaani uteqqinneqarpoq.³

Inernerisag tassaalerpoq inatsimmi § 25, aalajangersarneqarmat "Naalakkersuisut atuartut atuartut angerlarsimaffiini kollegianilu najugaqarnissaat pillugit erseqqinnerusumik malittarisassianik aalajangersaassasut, ilanngullugit atuartut angerlarsimaffiisa kol-legiallu timalittut toqqammavigisaanut ilinniartitsinikkullu imari-saanut minnerpaamik piimasaqaatissat".

2017-imi akuersissuteqarnerup kingornatigut taamatut erseqqin-nerusumik malittarisassianik aalajangersaasoqarsimasutut taku-sassaqqanngilaq. Taamaattorli 2019-imut aningaasanut inatsis-samut oqaaseqaatini atuartut angerlarsimaffiisa iluarsaannissaan-nik pisariaqartitsisoqarnera innersuussissutaavoq, soorlulusooq tamatumunnga aningaasaliissutissat immikkoortinneqarsimallutik.

Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisai isigalugit meeqqat atuarianni atuartut angerlarsimaffianni pissutsit pisussaaf-finnut taakkununga sulii naapertuuppasingillat. MIO-mut/Meeq-qat Illersuisuannut saaffiginnissutit tassaapput ukiorpassuarni pi-sortat ilisimasaattut atugarisaasunut takussutissat. Taamaalluni piffissami 2012-imit 2017-imut suliassaqarfimmi piviusumik ili-uuseqartoqarsimanginnera, soorlulusooq sulii erseqqinnerusunik malittarisassiassat aalajangersagaasimanginnerat paasiuminaap-put.

1 "Atuurtut angerlarsimaffii pillugit nalunaarusiap akuersissutiginnissaa – nunaqarfiit atuarianni illoqarfinni atuarfinnut ikaarsaariarneq pillugu eqqarsaatersuutit inassuteqaatillu", ilinniartitaanermut ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik, 2012.

2 Takuuk https://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Nyheder/2017/02/090217_elevhjem

3 Takuuk https://ina.gl/dvd/EM2017/pdf/media/2533190/pkt100_em2017_folkeskolen_bet_2beh_da.pdf

Nunat tamalaani pisussaaffigisaminnik naapertuutsitsinginnerminnik Namminersorlutik Oqartussat aamma pisortaqarfiusut ilisimanninnerannik, oqaaserisanulli iliuuseqartitsinissamik pingaartitsisoqannginnerannik tamanna isumaqarpoq. Utaqqiisaa meeqqat eqqortianerpaat ilaasa atugarisamik pitsanngorsarneqannginnerannik, aammalu inersimasutut inuulernissamat piareersarnerminni inuunermik sinnerani ajoqusiinnaasunik unammillerfissanik naapitaqarnissartik akueriinnartariaqarpaat.

3.7. Meeqqat toqqissisimanngitsut imaluunniit navianartorsiorlut

Meeqqanik eqquisinnaasut peroriartorfiit toqqissisimanannigitsut navianartullu nassatarisinnaasaat arlallit immikkoortut 3.1, 3.2 aamma 3.4-mi eqqartorneqarput. Taakku malitsigisat pinaveersaarnissaat malittarineqarnissaallu Meeqqat pillugit lumaqatigiissummi artikeli 19-ip imarai. Tamakkuninnga pinaveersaartitsinirluni pisarialittut sunniuteqartutullu iliuuserisassanik tamanik Kalaallit Nunaata aallartisaanissaa, ilanngullugu meeqqap peroriartorfigisaani toqqissisimanannigitsut imaluunniit navianartortallit inississornissaat tamatuma nassatarissavaa.

Aammattaq Kalaallit Nunaat angajoqqaat angajoqqaatullu oqartussaasut, meeqqanik perorsaasuusutut pisussaaffimminnik ingerlatsineranni naapertuuttumik ikiorsissavaat aamma meeqqanik isumaassuinnissaq siunertaralugu paaqqinniffiit, aaqquissuussinerit sullissinerillu inerisarnissaat qularnaassallugu isumaqatigiissummi artikeli 18, imm. 2 najoqqutassiivoq. Tunngavigisat assingat meeqqamat innarluutilimmut tunngatillugu angajoqqaanut il.il. – aammalu innarluutilip qanoq annertussuseqarnera apeqquataatinagu – tapersersuinissaq pillugu isumaqatigiissummi artikeli 23-mi takuneqarsinnaavoq. Taamaattumik pisortat, ilanngullugit kommunit suliaqarfigisaminnik angajoqqaanik ikiorsinissaat naatsorsuutigineqarpoq. Aamma artikeli 27 toqqissisimanartumik peroriartorfeqarnissamik qularnaariniarnermut tunngatillugu takuneqarsinnaavoq, tassami meeqqap timikkut, tarnikkut, anersaakkut, ileqqorissaarnikkut inooqatigiinnilu ineriartortinnissaanut pisariartartinneqartutut inuunermi najoqqutarisassamat meeqqap pisinnaatitaaffianik piviusunngortitsinirluni meeqqamat akisussaaffeqartunik angajoqqaanik allanillu Kalaallit Nunaata naleqquttunik najoqqutassaliinissaa naatsorsuutigineqarmat. Atortussatigit ikiorisiineq tapersersuinerusinnaavoq aamma tapersersuinissamik ingerlassassanik, ingammik nerisaqarnermut, atisarisanut najugaqarfinnullu tunngatillugu suliaqarnerut issinnaalluni.

Aalajangersakkat allat meeqqap arlaannit paarineqarnerata pissut sinut tunngapput, taamaattorli meeqqap inuuneranut avataatigit toqqammavissanik iluartunik Kalaallit Nunaat suli isumannaarsaaq. Meeqqap qasuersaarnissamat sunngiffimmullu pisinnaatitaaffianik, meeqqap ukioqassusaanut naleqquttunik pinnguarnissamat sunngiffimminilu soqutigisaminnik aallutaqarnissamat, aamma kulturikkut eqqumiitsuliornermillu inuunerisamat kiffaanngissuseqarluni peqataanissamat pisinnaatitaaffianik Kalaallit Nunaat akuersisussaammat artikeli 31 malillugu kultureqarnikkut, eqqumiitsuliornikkut, sunngiffimmut tunngasunut aamma sukisaarsaartarnermut naleqquttunik assigiinnillu periarfissanik atugassiinissamat Kalaallit Nunaat kaammattuuteqassaaq. Ilanngullugu meeqqat inerteqqutaasumik aanngajaarniutinik (ikiaroorartunik) atugaqarnissaannut, imaluunniit aanngajaarniutit tunisarinerini peqataanissaannut Kalaallit Nunaat naleqquttunik iliuuseqassaaq, ilanngullugit inatsisinut tunngasutigit, aqutsinikkut, inooqatigiinnermi aamma ilinniartitaanermut tunngasutitut iliuuserisat, takuuk artikeli 33. Aammattaq artikeli 34 malillugu Kalaallit Nunaat meeqqamik qanorluunniit ittutigit kinguaassiuutitigit atornerlunneqarnissaanut illersuissaaq. Toqqammavissat tamakku meeqqanut tamanut, ilanngullugillu soorunami meeqqanut innarluuteqartunut atuupput. Meeqqat toqqissisimanannigitsuni imaluunniit navianartorsiorlut aamma innarluuteqassagunik, imaluunniit allanik tunngaveqarlutik eqqortiaqunik, soorlu nunaqarfimmeersuullutik, oqaatsitigit imaluunniit inooqataanikkut piginnaasakikkunik il.il. sakkortunerusumik eqqorneqarsinnaapput.

Toqqammavissat tamakku arlalinnit inatsisilersugaapput, soorlu ilaatigit meeqqanut tapersersuinissaq pillugu inatsit, inunnet annertuumik innarluutilimmut tapersersuinissaq pillugu inatsit, kultureqarnek sunngiffimmilu suliaqarnek pillugit inatsit, atualernissaq sioqqullugu meeqqanut ilinniartitaqarluni ineriartortitsisunik neqeroorutit pillugit inatsit, meeqqat atuarfiat pillugu inatsit⁴ aamma pisortanit ikiorsisarnek pillugu Inatsisartut peqqussutaat, angajoqqaat akisussaaffeqarnerat pillugu inatsit aamma pinerluttulinerimut inatsit. Inatsisaasut saniatigit aamma inersimasunut, meeqqanut inuusuttunullu pisortaqarfinnik attaveqarnissamat periarfissisussanik pisortani ingerlatsiviit ataasiakkaat aamma nasasaassapput, soorlu ulloq unnuarlu inuttalikkatut isumaginninnermut pigaartuutitaq, imaluunniit ammasarfiit avataanni kommunini attaveqarfissat. Suliarisat tamakku avataanni meeqqanut inuusuttunullu SMS1899 attaveqarfiginissaanut periarfissaqarpoq. Aammattaq ilaqutariinnut oqarasuaatikut siunnersuisartoqarpoq. Piffissami matumani erninnaartumik attaveqarnissamat aqqiis-

⁴ Atuartitsinerup ingerlanneqarnissaata naammassineqarnissaanut periusissat atuamerrullu nalaani atuarfiup atuartunik nakkutillineri pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 11, 14. maj 2003-meersumi aamma allasimavoq atuartup akuerineqarsinnaanngitsumik iliuuseqarnera inooqatigiinnikkut misigissutsikkullu ajornartorsiuteqarnermik atuarfimmitt pissuteqarsorinarpat iliuusissat § 8-miittut malillugit atuarfik Siunnersuisarfimmitt immikkut atuartitsinissamik allatullu immikkut perorsaanissamik pisariartortitsinermik naliiisoqarnissaanut taarsiullugu malittarisaliussaaq.

summik Innarluutillit Illersuisuat peqanngilaq, kisiannili meeqqanut innarluutillinnut aamma taakkuninnga isumassuisartutut innunnt siunnersuinissamat ilitsersuinissamullu pisinnaaffeqarpoq. 2017-imi Naalakkersuisut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmik pilersitsippot, taassuma isumaginninnermik suliassaqaarfimmik nalinginnaasumik kommunit tapersersussavai, immikkooernerusumillu ilaatigut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik suliassaqaarfimmik nukit-torsaassaaq. Qitiusumik Siunnersuisarfik Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmut ilaatinneqalersimavoq, siunertaralugu meeqqanut inuusuttunullu navianartorsiorititanut suliassaqaarfimmut kommuninik siunnersuillunilu ilitsersuinissaq, pisortatut suliassaqaarfimmi tamarmiusumi inatsisitigut aamma isumaginninnermik suliassani ilisimasanik periusaasunillu nukittorsaanissaq siunertarineqarluni. Immikkoortoqarfik ilaatigut oqarasuaatitigut siunnersuinnermik ikiorsisarpoq, aammalu attuumassutilittut innunnik sulianik ilisimasalinnik il.il. inuttaqartitamik angalatitaqartarluni.

Kommunit inissisimaffigisaanni kommuninut aalajangersimasunut inatsisaasut najukkani iliuuseqarnissamat pilersaarutitut allannuginissamat tunngatillugu ineriartortoqarsimarpassipooq. Assersuutigalugu meeqqanut inuusuttunullu navianartorsioritunut iliuuserisamik pitsanngoraaniarluni Kommuneqarfik Sermersuup *Ineriartortsinermit pilersaarusiaq MI 2017-2020-mik* taasartik suliarisimavaa. Aammattaq kommune taanna 2016-imi ilaasortaannermut akiliuteqartinnagit ukioq ataaseq tikillugu timersornermik peqatigiiffimmi meeqqat inuusuttullu amerlanerit ilaasortanngornissaat qularnaarniarlugu misileraanermik aaqqiissummik suliqaarsimavoq. Meeqqanut inuusuttunullu pitsaanerusunik, tikikkuminarnerusunik toqqissisimanarnerusunillu sunngiffimmi suliassanik qulakkeerisussanik pilersitassanut kommunit allat annikinnerusumik sammisaqarpasinnerupput.

Saaffiginnissutitut takussutaasunut ajornartorsiuutinik unammillerfissanillu tamakkuninnga inissinissamat inatsisinut tunngasutigut toqqammavissat Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisaannut tamatigoortumik assigiippasippot. Aamma meeqqat toqqammavissani toqqissisimangitsuni imaluunniit navianartortalinni najugaqarfigisaqarpata pisortat imaluunniit peqatigiiffiit attaviginissaannut aalajangersimasunik periarfissaqarpoq.

Paarlattuanik soorlu tamatigunngajak pisartutut unammillerfissaq tassaavoq anguniagarisat tamakku qanoq ililluni piviusunngortinnarnerat, aammalu meeqqat illersornissaannut, taakkulu toqqissisimanissaasa siuarsarnissaannut sunniuteqarluartutut isiginiarnerat, iliuuserisap sunniuteqartuunissaa pillugu tunngavigisamik nunat tamalaani pisussaaffigisat aamma tunngaveqartinneqarnerat pissutigalugu.

Tamatuma taamaanginneranik MIO-mut/Meeqqat Illersuisuannut saaffiginninnerit paasinarsippasippaat. Aamma Danmarkip tallimassaanik nalliateqqittartutut nalunaarutaanut Naalagaaffiit Peqatigiit Meeqqanut Ataatsimiittitaliaata Inerniilissutitut oqaaseqaataani aamma oqaatigineqartutut nammineq nalinginnarmik oqaaseqaatini nr. 17 (meeqqap qasuersaarnissamat, sunngiffeqarnissaanut, pinguarinnissamat, sukisaarsaatigalugu suliarisaanut, kultureqarnermi inuuneranut eqqumiitsuliornermullu pisinnaatitaaffigisai pil-

lugit) Kalaallit Nunaata sianiginninnissaanik innersuussinera aamma oqaatigineqassaaq. Ilanngullugu meeqqanut timersornikkut suliarisat tikinneqarsinnaaneriniq Kalaallit Nunaata annertusaanis-saa, maannakkut suliqaarfittut ingerlatsiviit siviisunerusumik am-masarfeqarnissaasa qulakkiissagai, aammalu suliqaarfittut inger-latsivinni sulisunik ilinniagaqartitsineq pitsanngoraassagaa ataatsi-miititaliarsuup inassutigaa.

3.8. Aaqqiagiinnginnerit pissutigalugit atuarfimmitt meeqqat anisitaasut

Ilaannikkut meeqqanut qanorluunniit ukiulinnut atuarfimmitt anisitaasunut imaluunniit peqataaqqusaajunnaartitaasunut saaffiginnissutit tunngasusarput. Tamakkuninnga tunngaviusoq saaffiginnissutini qaqutigut takuneqarsinnaasarpoq, meeqqalli pisinnaatitaaffii, ingerlanneqartoq aamma taamatut pissusissanik saneqqutsi-sunut iliuuseqarnermut killissarisat pillugit nalornerpasittoqartar-poq.

Meeqqat ilinniartitaanissamat pisinnaatitaaffeqarnerat meeqqat pillugit isumaqatigiissummi artikeli 28-p malitsigaa; kikkunntu ta-manut tunngaviusutut ilinniartitaaneq pinngitsaaliissutaallunilu akeqassanngitsooq, aamma atuarnermi akuttoqatigiissummik peqa-taasarnissamat kajungersaallunilu takkutinngitsoortarnerit annikil-lisimatinnissaanut Kalaallit Nunaata iliuuseqarnissaa. Tamakku sa-niatigut meeqqap inuttut ataqqinassusianik naapitsisumik, aam-malu isumaqatigiissummut tassunga naapertuuttumik ilusilimmik atuarfimmi pissusissarisassat aqunneqarnissaannut qularnaarinis-saminut Kalaallit Nunaat naleqquttunik tamanik iliuuseqartitsis-saaq.

Meeqqat atuarfiannit anisitaanerit imaluunniit peqataaqqusaajun-naartitsinerit inatsisaasunut naleqquttumik aqunneqarsimassan-ngippat ilinniartitaanissamat pisinnaatitaaffimmik sanioqqutitsine-rusinnaavoq. Taamaallunilu meeqqap ilinniartitaanissamat pisinnaa-titaaffianik alajangiussineq arsaarinnissanngilaq. Taamatut pissu-sissarisassatut iliuuseqarnissaaq pillugu aalajangiussaqaarneq aam-ma aqutsisoqarnermut malittarisassiani ilaavoq.

Klassimi ataatsimuussuseq atuartunut tamanut atuarneranni toqqissisimanartumik aallaaveqartitsissanerannut klassip ilinniartitsisuata akisussaaffigissagaa meeqqat atuarfiannut inatsimmi allassimavoq. Taamaattumik aamma ilinniartitsinermit atatillugu pissusissaritit atornissaannut klassip ilinniartitsisuata pilersita-qartarnissaa pisariaqarpoq. Meeqqat atuarfianni ilinniartitsinermi peqataanissamat ilinniartitsinissamat pisussaaffigisat pisinnaatit-sissummik pisussaaffimmillu inatsimmi § 30-mi aamma takune-qarsinnaavoq, aammalu ilinniartitsinerup naammassinissaanut qularnaarinissamat Naalakkersuisut iliuuseqarnissanut malittari-sassianik aalajangersaassasut, kiisalu atuarnerup nalaani atuartu-nik atuarfiup nakkutiginninnissaa pineqarput. Taamaattumik atuartut ataasiakkaat ilinniartitsinermik malinnaatilerlugit, aammalu ta-matumunnga assersuutigalugu eqqissivilliornerit imaluunniit atu-artunit allanit akornusersorneqarani taamatut sulitilluni eqqissisi-manissamik pissusissamik malinnilluarnermik atuarfik qulakkeeri-sariaqarpoq. Tamatumunnga ingerlatassat *Atuarfittinerup ingerlan-*

neqamissaata naammassineqamissaanut periusissat atuamerullu nalaani atuarfiup atuartunik nakkutilliinera pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 11, 14. maj 2003-meersumi erseqqinnerusumik nassuiarneqarput. Atuartitsinermit peqataaq-qusaajunnaartitsineq taamaallaat sapaatip akunnera ataaseq tikillugu pisinnaavoq. Peqataaqqusaajunnaartitsineq, ilinniartitsiner-mut allamut nuutsitaaneq, klassimulluunniit allamut nuutsitaaneq taamaallaat atuarfiup pisortaata aalajangiussaqaqerneratigut pisin-naapput. Ilanngullugu angajoqqaat atuartorlu sioqqutsisumik, aamma tamanna pillugu angerlarsimaffimmut nalunaaruteqarneq si-oqqullugu oqaaseqarnissaminnut periarfissaqarsimassapput. Aammattaq peqataaqqusaajunnaartitsinerup nalaani atuartup pisarialittut nakkutigineqarnissaa piumasaqaataavoq. Ukiup atuar-fiusup ataatsip iluani peqataaqqusaajunnaartitsineq taamaallaat pisuni immikkut ittuni ataaseq sinnerlugu pisinnaavoq.

Atuarfiup pisortaata aalajangiussai aalajangiussinerup nalunaaru-tigineranit sapaatip akunneri sisamat qaangiutinnagit kommunal-bestyrelsimut nalunaarutigineqassapput. Suliassamik ingerlassaq arriitsoq aamma ombudsmandimut nalunaarutigineqarsinnaavoq, soorlulusooq inaarutitut eqqunngitsumik aalajangiussaqaqarsimane-rit.

Tamakku tunngavigalugit pissusissarittatut ingerlassat pillugit tunngavigisat ingerlassallu pillugit angajoqqaat ilisimasaqannginne-rat pillugit paasissutissat, imaluunniit sapaatip akunnera ataaseq sinnerlugu meeqqap peqataaqqusaajunnaartitaanera paasisas-saangillat, aammalu paatsuugaqarsimanernik imaluunniit attave-qaqatigiinnerup amigaataanerinik tunngaveqarsimassapput, pissu-tigalugit inatsisaasut erseqqilluinnartunik imaqarlutillu Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffiinut naapertuummata.

3.9. Eqikkaaneq

Saaffiginnissutitut tunngasutut inatsisaasut isigalugu Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisaannut naapertuuttuupput, ingammik meeqqanik tapersersuisarneq pillugu inatsisip akuer-sissutiginerata nassatarisaanik. Piffissap ingerlanerani suliassat nalunaarusiallu arlallit nassatarisaanik naalakkersuineramik sulialin-nit suliassaqaqfinnik tamakkuninnga annertusiartortumik sammi-saqartoqalersimavoq, aammalu isumaginninnermi aqutsisoqarfi-liornertut ittumik sullissivinni iluarsisoqarsimalluni, soorlulusooq aamma suliassaqaqfimmuut aningaasanut inatsimmi aningaasaliis-sutissat immikkoortinneqassallutik. Taamaakkaluortoq meeqqat inersimasullu malugisinnaasaannik piviusunik allannguutitnik ta-manna aamma nassataqartitsissaneramik apeqquut saqqummer-poq. Nangaassuteqarnermut patsisaavoq meeqqat navianartorsi-ortitaasut naalakkersuineramik suliainnit aatsaat soqutigineqalin-ginneri, aammalu iliuuserisamik pitsanngorsaaniarnermik aatsaat misileraasoqalerani. Saaffiginnissutini tamani pineqartuartoq tas-saavoq meeqqat inersimasullu iluoorunneqannginnerminnik misi-gisaqartarnerat, suliassanik isumaginninnerup aqqjissuulluarsi-manninneranik imaluunniit kinguartoornanik misigisaqartarne-rat, aammalu pisinnaatitaaffeqaqfigalugu misigisimasaminnik isu-magineqarneq ajortutut misigisaqartarnerat. Tamanna suliassanik isumaginninnermi allannguuteqartitsinissamik, aammalu suliassa-qaqfimmi inuttut aningaasaqarnikkullu isumalluutit atorneqartut pitsaanerpaanngorsarnissaannik pisariaqartitsivoq, ilanngullugu aqutsisoqarfiup piginnaasanik eqqortunik peqarlunilu suliassanik naammassisaqarnissamut piffissaqarnissaata qulakkeernissaat. Iliuserisaaq soqutiginar-toq tassaavoq Kommuneqarfik Sermersuup Ineriartortitsiner-mut pilersaarussia MI 2017-2020, ilanngullugu akisussaaffeqaqfimmuut sammisaqartuarnerup saniatigut aqutsi-soqarfiup ilaani allannguisoqarnissaanik siunertaqarluni immikkut ittumik iliuuserisassat aallartissarnissaanut anguniagaq.

Kalaallit Nunaata sunniuteqartutut ilusilimmik inatsisini aamma naalakkersuiniikkut anguniagarisani piviusunngortissinnaassan-gippagit Kalaallit Nunaata nunat tamalaani pisussaaffigisaminik naapertuutsitsiniarnini suli ajornakusoornartoqartissavaa.

4. AARLEQQUTIGISAT SUMUT INISSINNEQARSINNAAPPAT

Saaffiginnissutitut aarleqqutitut saqqummiussanut patsisaasut, ilaannikkoariartullit paasiuminaatsuni pissutsini pingaarnertut nas-saassaasarput, soorlu meeqqat inooqataanermi tunngavigisaannik, meeqqap inuuneranik naammanngitsumik qitiutitsineq, suliassanik isumaginninneq amigartuq imaluunniit ataqatigiissaagaangitsaq, aqutsisoqarfiusunut tatiginnittoqannginneq, aamma attaveqatigii-nerlunneq.

Imaaliallaannaq saaffiginnissutit aallaavigalugit sunniuteqarlu-artutut suut atugassaanerisa nalilersorneqarsinnaanngillat, sulia-risalli tamarmik meeraq qitiusunngorlugu inissittariaqarpaat aam-ma inississavaat, meeqqallu iluarsissutit sorliit sunniuteqarluar-tutut isigisarineraat pillugit tusarneqartariaqarput.

Inatsisinut tunngasutigit iliuuserisat

Meeqqat atuarfinni imaluunniit atuartut angerlarsimaffiiniittut, kiisalu meeqqat innarluutillit illersugaanerit pinnagit inatsisitigit tunngasutigit toqqammavigisat inissisimarpasippat. Inatsisaasut, ingammillu meeqqanik tapersersuisarnek pillugu inatsit tassaapput pitsanngoriaatit, sulilu malitsigisaanik misissuiffigineqarsinnaan-ngitsut.

Aaqqissuussaaneq

Namminersorlutik Oqartussanit kommuninut (assersuutigalugu Isumaginninnermik Aqutsisoqarfik aqutigalugu) inissisimaffinni arlalinni pisortaqarfiit suliaqartullu assigiinngitsut tamakku akor-nanni ataqatigiissaarinerup nukittorsarnissaanut arlalinnik iliuuse-riisaqartoqarpoq, aammalu najukkami suliaqartut assigiinngitsut peqataatinneqarnissaat sammineqarpoq. Nikikkiartuaarneq ta-manna suli annermik siuarsartariaqarpoq. Peqataatitsineq aamma illoqarfinnut nunaqarfinnullu qularnaarneqartariaqarpoq. Inuit pi-sinnaatitaaffeqarnerat tunngavigalugu ingerlatseriaatsit, siumut isigaluni periusissiat aamma iliuuseqarnissamat pilersaarutit aqutigalugit pilarineqartariaqassapput. Ajornartorsiutit suussu-sersinerini, soorlulusooq iluarsissutini aamma iliuuseqarnernik nalilersuineri pisinnaatitsissutinik piginnittut aamma attuumas-sutilittut soqutigisaqatigiit ilanngunneqarnissaannik tamanna isumaqarluni. Kalaallit Nunaat isorartussuserminik, aammalu in-nuttaasut ikittuunerinik tamatigit unammillerfissaqartuassammata, ilanngullugillu ilisimasalittut piginnaasaqartunut tunngatillugu, aaqqissuusineq kisimiitillugu iluarsissutaassannginnerata kimigii-serfiginissaa pingaarpasinngilaq, innuttaasulli ataasiakkaat qanor-luunniit tunuliaqtaqarnerat aamma iluarsissutaasariaqarput.

Taamaattumik pilersaaruserisat najukkanut tunngavilerariaqar-poq, taamaalillutik suliassanik iluarsierini innuttaasut ataasiakkaat suleqataasullu inissisimaffimminnik takunnissinnaassammata, aammalu siuariarissanik sorlernik kissaateqarnermut uuttu-gaasinnaasunik erseqqissunik takussutissaqassammata. Taamatut Kommuneqarfik Sermersuup Ineriartortitsinissamat pilersaaruserisaa MI 2017-2020 aqquataasinaavoq, naak pilersaarummi meeqqat peqataatinnaat, imaluunniit suliniaqatigiiffinni sinniisuutit ami-gartortaqarpassikkaluartut.

Kultureqassuseq

Inatsisip malittarinissaanut akisussaaffeqarnerminnik paasinninni-arnissaq pisortaqarfiit ilungersuutigissavaat, taamaalilluni sulias-sanik isumaginninnermi innuttaasooq toqqissisimasutut misigaluni suliassanik isumaginninneq erseqqillunilu suliaqarfiussammata. Ta-manna suliffiup iluani pisortaqarfinnut pikkorissartitsinertigit pisin-naavoq, aammali suliassanik isumaginninnermut aarleqqutiminnik meeqqat inersimasullu oqinnerusumik attaveqarnissaannik qular-naarinikkut pisinnaalluni. Illersortimik aaqqiisummik atugaarneq aqqummut tassunga alloriarnerussaaq.

Isumalluutit

Pisortaqarfimmi isumalluutit amigaataanerisa patsisaanerannik er-seqqissaanissap patsisaasutut inissittariaqarnissaa inissinnissaalu pinngitsoorneqarsinnaanngilaq. Pequtaataqatalluni sulisorisat pi-ginnaasaat, aammalu suliassanik isumaginnissaannut piffissaqar-nerat annertusartariaqarput.

Pimmatiginnittarnerit

Meeqqat ornittagaanni pimmatiginnittarnerup unitsinneqarnissaa-nut kikkut tamarmik akisussaaffeqarput. Pimmatiginnittarnerup unitsinnissaanut iliuuseqarnissamat pilersaarutininik kommunit ta-marmik tamanut saqqummersittariaqarpaat, ilaassallutik uuttorne-qarsinnaasutut iliuuserisat, soorlulusooq atuartunik peqateqarlutik atuarfiit pimmatiginninnerup pinaveersaartinnissaanik, pinngitsui-nissaanik pimmatiginnittoqartillugulu malittarisqaqarnissaanik klas-sini ataasiakkaani qanoq sulissuteqartoqarnissaanut pilersaarum-millu suliaqarsimanissaat piimassaqaataasariaqarluni. Atuarfinni meeqqat atugarissaarnerannik atuarfiit aamma atugarissaarner-mut misissuinerit suliarisariaqarpaat.

Atuarfinni atuartut angerlarsimaffii

Atuarfinni atuartut angerlarsimaffiini pissutsinik Namminersorlutik Oqartussat kommunillu pitsanngorsaaniisaat pisariaqarpoq. Angerlarsimaffinni taakkunani pissutsinik isiginngitsuusaariunissaq Kalaallit Nunaata akissaqartingilaa, pineqartummi tassaapput meeqqat eqqortiareersut.

Paasissutissanut tunngavigisat

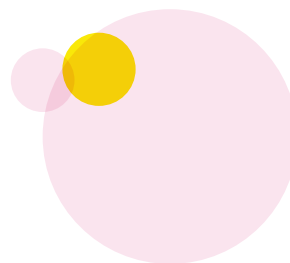
Meeqqat atugarissaarneranni suliassaqarfiit pingaarnerpaat ta-makku iluanni paasissutissat nutarsartuarnissaat pisariaqarpoq. Minnerpaamik uuttorneqarfissatut meeqqat atugarissaarnerannut najoqqutassanik allattuiffiliortoqassasoq siunnersuutigineqarpoq. Allattuiffilorneq soorunami meeqqat pillugit isumaqatigiisummik tunngaveqartinneqassaaq, suliarineranullu atatillugu immikkut ilisimasallit, kiisalu soqutigisaqatigiit, ilanngullugit meeqqat peqataatinneqassapput.

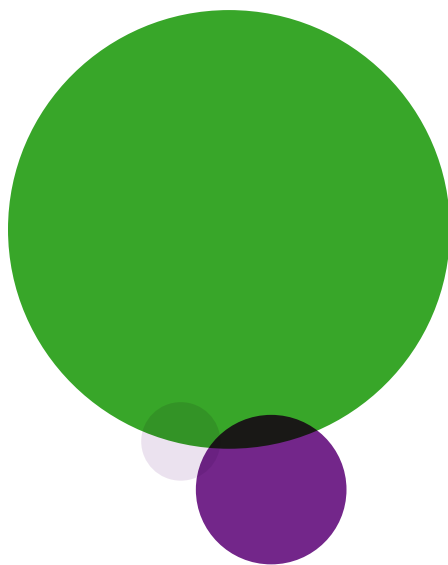
Hotlines-inut maalaaruteqarfissanullu attaveqarfiit

Sammissanun tunngatillugit meeqqanut inersimasunullu erniinnaar-tumik attaveqarfissanik (hotlinesinik) maalaaruteqarfusinnaasunil-lu peqarpoq. Ingerlatsivinnut taakkununga maalaarsinnaatitaasut, aamma maalaarsinnaatitaasunik siunnersuisartussat qanoq anner-tutigisumik ilisimasaqassusiat apeqqutaavoq. Meeqqanit maalaaru-tinik tigusaqarsinnaasut pisortani oqartussaaffii ingerlatsivigisatik saaffigisanut tunngatillugit, ilanngullugit meeqqanut maalaarsin-naatitaasunut qanoq sunniuteqarluartigineri akuttoqatigiissaar-tumik nalilersortariaqarpaat, taamaalillutik attaveqateqarnituk ingerlattakkatillu iluarsisinnaassagamikkit.

Sunngiffinni neqeroorutinut pitsaannerusumik attaveqarissat qularnaarnissaat

Angerlarsimaffiup avataani meeqqat aamma toqqissisimananngit-sunik naapitaqartarnissaat, aammalu atornerlunneqarnissamut aarlerinartoqartuniinnissaat pinaveerniarlugit sunngiffimmi neqe-roorutinut attaveqarnerup pingaaruteqassusia kommuninit amer-lanernit naatsorsuutigineqanngippasippoq. Inerniliissutigisaminik misissuinermini kingullerni Meeqqat pillugit Ataatsimiititaliarsuup nalunaarsugaatut kommunit meeqqanut timersornikkut suliaqar-tarnernut attaveqarfissaannik annertusaasariaqarput, maannakkut suliaqarfiusutuk ingerlatsiviit sivisunerusumik ammasarnissaannik qularnaarisariaqarput, aammalu suliaqarfiusutuk ingerlatsivinni su-lisuusut ilinniartitaanerak pitsanngorsartariaqarpoq.

MIO – Meeqqat pisinnaatitaaffiit sullissivik

Postboks 1290, Qullilerfik 2, nr. 801-2 • 3900 Nuuk, Kalaallit Nunaat • www.mio.gl • mio@mio.gl